

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923.

Första kammaren.

Nr 30.

Lördagen den 28 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 53, punkten 1, beträffande herr E. B. Anderssons m. fl. motion nr 45 i första kammaren och herr B. Holmgrens m. fl. motion nr 107 i andra kammaren föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må i anledning av herr E. B. Anderssons m. fl. och herr B. Holmgrens m. fl. motioner till det frivilliga skytteväsendets befrämjande för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor att fördelas av Kungl. Maj:t efter inhämtat förslag från skytteförbundens överstyrelse, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren avslagit det i ovanberörda motioner framställda förslaget om anslag för budgetåret 1923—1924 till det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 70;

Nej — 39.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 428, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 74 ja och 76 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 144 ja och 115 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 53, punkten 2, beträffande Kungl. Maj:ts i punkt 44 under fjärde huvudtiteln av innevarande

års statsverksproposition framlagda förslag och herr Starbäcks m. fl. motion nr 110 i andra kammaren föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och ovanberörda av herr Starbäck m. fl. väckta motion i riksstaten upptager ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar med 2,080,358 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren, med avslag å ovanberörda motion, beslutat att i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i riksstaten upptaga ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar med 2,030,358 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 56;
Nej — 60.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsånt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 429, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 63 ja och 96 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 119 ja och 156 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anmälles och bordlades
statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för pensionsförsäkringens genomförande m. m.;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i grunderna för förvaltningen av den i 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond m. m. jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 79, i anledning av första kammarens återremiss av statsutskottets utlåtande nr 61 angående väckta motioner om rätt för lektorn vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm A. O. Gallander att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring vid tekniska elementarskolan i Örebro;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 16, i anledning av väckta motioner om förhöjda tullsatser för färska päron och äpplen;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror; och

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående skatt för hundar, ävensom i ämnet väckta motioner; samt

andra lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstidens begränsning, dels ock i ämnet väckta motioner.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtanden nr 19 och 20.

Föredrogos ånyo första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 12, i anledning av väckt motion, nr 136, om skrivelse till Konungen med anhållan om utredning angående inrättande av en svenska statens ångfärjeförbindelse mellan svensk östersjöhamn och Danzig.

Om ångfärjeförbindelse Sverige—Danzig.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 136, hade herr *J. G. Carlsson* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning om lämpligheten och möjligheten av en svenska statens ångfärjeförbindelse mellan svensk östersjöhamn och Danzig.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Herr **Carlsson, Johan Gustaf**: Herr talman, mina herrar! När denna motion hade väckts, gavs i en huvudstadstidning uttryck åt den uppfattningen, att det skulle vara uteslutande lokala intressen, som förmått mig att lägga fram denna motion. Jag kan emellertid försäkra kammarens ledamöter, att så ingalunda är fallet, något som för övrigt också framgår av motionens formulering, där jag för en tillämnad ångfärjeförbindelse endast anger »svensk östersjöhamn» och helt överlåter åt en eventuell utredning att säga namnet på den lämpligaste. Orsaken till, att motionen väcktes, var inte annat än min bestämda uppfattning, att Sverige mer än hittills borde utnyttja sina möjligheter till handelsutbyte med Polen och angränsande delar av de baltiska staterna och Ryssland. Det ju visserligen sant, att för närvarande de politiska förhållandena i Polen ej nått den stabilitet, som borde vara önskvärd för att få till stånd ett ordnat varuutbyte, men å andra sidan talar väl sannolikheten för att inom den närmaste framtiden en utveckling till det bättre kommer att äga rum. Jag hade, när motionen skrevs, erhållit säkra upplysningar om, att såväl flera länder i vårt grannskap som industristater på längre avstånd redan nedlagt mycket arbete för att få ordnade handelsförbindelser med det uppvaknande östra och

Om ångfärjeförbindelse Sverige—Danzig.
(Forts.)

sydöstra Europa över Danzig. Och jag ansåg mig följaktligen ha anledning att genom en motion bringa denna fråga på tal, fastän jag ju mycket väl visste, att en utredning pågick angående våra sjöfartsförbindelser, som i sin ordning kommit till stånd genom det initiativ, som togs i form av en motion i andra kammaren av nuvarande statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet.

Vad som för mig varit synnerligen uppmuntrande i denna sak är den förståelse, min motion rönt bland svenska affärsmän och inom svenska kolonien i Danzig. Jag har från framskjutna svenska köpmän därute fått mottaga brev, ur vilka jag, med brevskrivarens tillåtelse, beder att få delge kammarens ärade ledamöter några utdrag. Det heter i ett av dessa brev bland annat sålunda:

»För oss svenskar i Danzig är motionen i hög grad glädjande, och den visar, att det i Sverige finnes förståelse för betydelsen av ett intimare närmande mellan Sverige och Danzig-Polen med kringliggande länder, än hittills varit fallet. Sverige kan hit exportera malm, tackjärn, gammalt järn och skrot, koltjärna, fernissa, lantbruks- och andra maskiner, telefonmateriel, salt sill och fiskkonserver, sulfitt och papper alla slag m. m. samt härifrån till Sverige importera fodermedel, utsäde och frö, lin, oljor, stenkol, aspväd, kemikalier m. m.» — »Under kriget fick Weichsel grundas upp, och det stora flod- och kanalsystemet, som sträcker sig ända ned i Ukraina, fick delvis förfalla av brist på medel och möjligheter, men den polska regeringen har nyligen uppgjort omfattande planer och påbörjat iståndsättandet av detta flod- och kanalsystem. Undan för undan som detta arbete går framåt samt den nu starkt decimerade järnvägsvagnparken ökas, kommer Danzigs betydelse som den bästa exporthamnen för ostliga mellaneuropa att framstå allt klarare. — I sin egenskap av fristat har Danzig fått betydligt uppsving de sista åren, och över 6,000 olika firmor och affärer hava grundats, därav en del i officiell ställning, såsom t. ex. Ukrainska handelsdelegationen samt ryska, ungerska, rumänska, tjeckoslovakiska, litauiska m. fl. uppköpsbyråer. På grund av de dåliga förbindelserna med moderlandet gå de svenska affärerna med dessa köpare ännu ganska trögt, och det är verkligen anmärkningsvärt att se, huru de danska, norska, holländska, engelska, amerikanska m. fl. industrierna sända hit kapitalstarka representanter samt grunda ångbåtslinjer och planera för kommande tider, men Sverige och den svenska exportindustrien tänka ej på att offra ens några tusentals kronor på denna sak.» — — — »Om därför de svenska import- och exportintresserade genast ville börja med de nödiga förarbetena här i Danzig, så tror jag den föreslagna ångfärjerouten snart nog blir en oumbärlig förbindelseled för gods- och passagerareutbyte. — Av Danziger Zeitung den 2 februari ser jag, att polske ministern i Stockholm föreslagit den svenska regeringen ett utbyte av svensk malm och polska stenkol. Denna export har jag redan en tid arbetat på, men har det strandat på både polska statens gruvors och på enskilda gruvors oförmåga att leverera kolen franko uppsamlingsplats i Danzig, där sedan fartyg kunde inlasta dem. — Med en ångfärjeförbindelse skulle där-

emot, åtminstone till sydliga Sverige, polska kol kunna fraktas på järnvägsvagn direkt till Sverige, varigenom de fördyrande omlastnings- och lagringskostnaderna i Danzig bortfalla, och sill, koltjära skrot m. m. kunde tagas som returgoods. Jag vill i detta sammanhang även nämna, att vår amerikalinje i Göteborg skulle genom en färjeförbindelse kunna draga till sig den bättre polska resandeströmmen till Amerika, ty polackerna älska sedan gammalt ej att fara över tyska hamnar på tyska fartyg, utan använda ofta danska linjer — och varför ej lika gärna då vår utmärkta svenska linje, om blott möjlighet därtill gives.»

Om ångfärjeförbindelse Sverige—Danzig.
(Forts.)

I ett annat brev står det bland annat: »Jag passar på tillfället betona något, som ej blev av i mitt föregående brev, nämligen den utomordentliga betydelse, som Danzig har såsom den nordligaste, året om, isfria hamnen på denna sida av Östersjön.» — — — »Under vanliga år äro Rysslands östersjöhamnar stängda cirka 4 månader av året av is, och under dessa fyra månader går nu en stor del av Rysslands handel över den isfria hamnen Danzig, där varje vecka i medeltal 70 fartyg lossa och lasta varor för hela världen.» — — — »Såsom bevis på huru här arbetas i utrikeshandeln vill jag nämna, att ej mindre än 29 in- och utländska banker grundats i Danzig åren 1921 och 1922, men ingen av dem tyvärr för att speciellt främja handeln på Sverige, samt att varje lördag härvarande 'Danziger Zeitung' giver sina läsare till livs handelsöversikter från Ryssland, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Danmark, Finland, Norge m. fl. länder, men endast mycket sällan står där något om Sverige.»

I övrigt innehålla dessa brev åtskilligt annat, som nära berör våra handelsförbindelser med Danzig och Polen, men som jag anser vara överflödigt att här referera. Jag kommer emellertid på brevskrivarens uppmaning att delgiva herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet allt detta. Jag menar, att dessa uttalanden giva stöd åt den uppfattning, som jag uttalat i motiveringen till min motion, att Danzig redan blivit stapelplatsen för en livlig handel. Dessa uttalanden angiva tydligen, att stora möjligheter förefinnas för ett livligare handelsutbyte mellan vårt land och dessa länder, och vidare att vi tyvärr redan riskera att komma på efterkälken i förhållande till andra nationer på detta område, om ej åtgärder inom en snar framtid vidtagas.

Nu har kammarens andra tillfälliga utskott avstyrkt denna motion under hänvisning till den utredning, som pågår om en djuphamn på Sveriges sydkust och därmed sammanhängande frågor. Jag är naturligtvis utskottet tacksam för den välvilja mot motionens syfte, som framgår av utskottets motivering. Och jag förstår synnerligen väl, att utskottet med sin stora arbetsbörda måste komma att grunda sitt omdöme på de utlåtanden, som i ärendet avgivits av kommerskollegium och järnvägsstyrelsen.

Kommerskollegium förklarar, att detta spörsmål kommer att nära beröras av den redan igångsatta undersökningen. I den riksdagsskrivelse av den 18 juni 1920, där denna utredning begäres, talas emeller-

Om ångfärjeförbindelse
Sverige—
Danzig.
(Forts.)

tid ej något om möjligheten av ångfärjeförbindelse med Danzig — en fråga, som naturligtvis *kan* inrymmas i den begärda utredningen, men som åtminstone jag, efter att ha tagit del av riksdagsskrivelsen, ej kan inse med nödvändighet ingå i denna utredning.

Järnvägsstyrelsen däremot går ju in på behandling av själva ångfärjeproblemet och ser det helt naturligt ur rent trafikteknisk och trafikekonomisk synpunkt. Å andra sidan får man ju också det intrycket, att järnvägsstyrelsens utlåtande närmast är att betrakta som en preliminär undersökning, för att ej säga synnerligen preliminär, vilket ju järnvägsstyrelsen själv medger genom att säga ifrån att det är omöjligt att nu göra säkra detaljberäkningar med hänsyn till de framtida, osäkra fraktförhållandena i Tyskland.

Järnvägsstyrelsen anser, att motionären åsyftar en huvudsakligen om icke uteslutande för godstrafik avsedd ångfärjeförbindelse och lägger också sin undersökning med denna utgångspunkt. Mot en ångfärjeförbindelse med persontrafik talar enligt järnvägsstyrelsens uppfattning bl. a. de eventuellt ifrågakommande svenska hamnarnas läge och den relativt långa sjöresan. Jag vill naturligtvis medgiva, att järnvägsstyrelsen så till vida utläst tankegången i motionen rätt, som min mening nog var att i första hand genom en dylik förbindelse tillgodose utbytet av varor mellan framför allt Sverige och Polen, men å andra sidan vill jag även medgiva, att möjligheten för persontrafik å en dylik linje icke heller var mig främmande och att just det, som i ett av breven från Danzig framhålles — en transitoförbindelse via Göteborg — var det jag närmast åsyftat i detta hänseende.

I järnvägsstyrelsens utredning har man utgått ifrån tre orter på svensk sida som lämpliga för en tänkt ångfärjeförbindelse med Danzig, nämligen Karlskrona, Åhus och Trälleborg. Nu är det ju tydligt, att även andra sydsvenska hamnar kunna tänkas komma i fråga, men man har ju ingen anledning att vid ett bemötande av järnvägsstyrelsens betänkande diskutera andra platser än dem, som styrelsen själv angivit. Järnvägsstyrelsen har meddelat, att avståndet Karlskrona—Danzig är 319 km., Åhus—Danzig 367 km. och Trälleborg—Danzig 422 km. Järnvägsstyrelsen gör så en beräkning över den förkortning i väg, räknat ifrån närmaste statsbanestation å linjen Stockholm—Malmö, som en förbindelse över Danzig skulle medföra till vissa orter i Polen i jämförelse med den nuvarande förbindelsen över Trälleborg—Sassnitz. Järnvägsstyrelsen väljer då ut 3 orter i Polen: Thorn, Lodz och Warschau. Det är särskilt mot järnvägsstyrelsens metod att utvälja platser i Polen, som jag måste opponera mig. Det är tydligt, att om man väljer platser så långt väster ut i Polen som Thorn och Lodz, så kommer en jämförelse mellan avstånden å en linje Alvesta—Karlskrona—Danzig och linjen Alvesta—Trälleborg—Sassnitz ej att så utfalla till den förra linjens fördel, som om man utväljer platser i Polen i mera östlig och sydöstlig riktning. Av motionens formulering framgår ju tydligt, att jag åsyftar handelsförbindelser i östlig och sydöstlig riktning, då jag jämte Polen nämner de baltiska staterna och angränsande delar av

Ryssland. Trots att järnvägsstyrelsen utvalt dessa ur min synpunkt mindre lämpliga platser är dock vägförkortning till Thorn över Karlskrona—Danzig 187 km. och till Lodz över samma platser 113 km. i förhållande till vägen över Trälleborg—Sassnitz. Till Warschau, Poens huvudstad, en även ur min synpunkt acceptabel plats, blir däremot vägförkortningen ej mindre än 301 km., alltså över 30 mil, på en förbindelse Alvesta—Karlskrona—Danzig i jämförelse med linjen Alvesta—Trälleborg—Sassnitz, och på platser öster om Warschau blir kilometersiffran, som anger vägförkortningen, ännu mer till Alvesta—Karlskrona—Danzig-linjens fördel.

Om ångfärjeförbindelse Sverige—Danzig.
(Forts.)

I fråga om färjor räknar järnvägsstyrelsen med 11-knops färjor, med vilka överfarten skulle taga en tid av 16 à 18 timmar. Jag vågar påstå, att järnvägsstyrelsen där har räknat med färjor med osedvanligt låg fart. Räknas det med 13-knops färjor, kommer denna överfart ej att taga mer än 14—15 timmar, allt över Karlskrona räknat.

Slutligen har järnvägsstyrelsen påpekat det förhållandet, att varken Karlskrona eller Åhus ha statsbanelinje och, förmenar järnvägsstyrelsen, skall denna princip vidhållas, kommer alltså en eventuell ångfärjeförbindelse till Danzig att utom sina egna anläggningskostnader förorsaka utgifter för inlösen av enskilda järnvägar. Detta är ju en princip, som tillämpades, när Trälleborg—Sassnitzrouten kom till och som naturligtvis är synnerligen beaktansvärd, men jag vet ej, om det finnes anledning att alltjämt fasthålla vid denna princip. De enskilda järnvägar, som i järnvägsstyrelsens utredning över huvud taget kunna komma i fråga, äro ju — även om de ej kunna anses vara statsbanemässiga — så väl byggda och redan nu så väl trafikerade, att de åtminstone, efter vad jag kan förstå, borde vara i stånd att bära den ökning trafiken, som kan komma till stånd vid en eventuell ångfärjeförbindelse. Det kan ej vara möjligt, att statsmakterna, för den händelse de önska upprätta en viss sjöförbindelse, ej skulle kunna träffa sådana överenskommelser med vederbörande enskilda järnvägar, att bågges intressen skulle bli fullt tillgodosedda. Statens järnvägar gå ju för övrigt på åtskilliga platser in till privatbanors stationer, och är överenskommelse där möjlig, borde den ej heller vara omöjlig i ett fall som detta.

Det skulle helt visst vara åtskilligt mer att säga om den kritik järnvägsstyrelsen ägnat denna motion, en kritik, som åtminstone jag finner åtskilligt att invända mot. Detta må emellertid vara nog. Utskottet har, som jag ännu en gång vill betona, funnit beaktansvärda synpunkter i motionen, men likväl ej ansett sig kunna tillstyrka densamma, huvudsakligen på grund av den tolkning kommerskollegium givit det redan pågående utredningsarbetet. Jag förmenar emellertid, att en utredning i motionens syfte ej med nödvändighet kan anses ligga i det utredningsarbete, som föreligger, och då riksdagen flera gånger förut till en pågående utredning lagt vissa specialutredningar, anser jag mig därför, herr talman, med den motivering jag nyss givit, hava anledning att yrka bifall till den av mig väckta motionen.

Om ångfärje-
förbindelse
Sverige—
Danzig.
(Forts.)

Herr **Almkvist**: Herr greve och talman, mina herrar! Det torde i denna kammare endast råda en mening om den stora vikten och betydelsen av, att Sverige utvecklar sina handels- och sjöfartsförbindelser åt alla de håll, där möjligheter och förutsättningar för sådana finnas. Det är också helt naturligt, att vårt land bör ha sin uppmärksamhet fästad vid situationen å andra sidan Östersjön för att, då normala förhållanden åter inträda, vara färdig att omedelbart vidtaga de åtgärder, som kunna anses vara av behovet påkallade för att knyta starkare affärsförbindelser med länderna där borta än de vi för närvarande ha. Ur denna synpunkt sett är naturligtvis den ärade motionärens framställning värd samma beaktande som alla andra förslag, som framkomma till riksdagens prövning, rörande utvecklingen av hithörande förhållanden. Då utskottet med den uppfattningen om betydelsen av motionen gått att verkställa en prövning av densamma, har det emellertid funnit, att en utredning, som måste anses omfatta jämväl motionärens framställning, redan är av riksdagen begärd och under utarbetande.

Den ärade motionären gjorde i sitt nyss hållna anförande emellertid gällande, att det icke kunde anses alldeles givet, att den av honom berörda angelägenheten skulle falla under den av kommerskollegium igångsatta utredningen i detta ämne. Jag vill då erinra om vad kollegium själv uttalar i det till utskottet ställda utlåtandet, nämligen följande: »Då det av motionären å bane bragta spörsmålet måste komma att nära beröras av den sålunda igångsatta undersökningen, torde motionen icke påkalla särskild åtgärd.»

Kommerskollegium uttalar alltså här såsom sin bestämda mening, att motionärens framställning måste komma att beröras av utredningen i fråga. Då så är fallet, har utskottet icke ansett det vara nödvändigt eller av förhållandena påkallat att ingå på någon prövning av, huruvida den sträckning, som ifrågasattes, och det sätt i övrigt som föreslås för lösningen av spörsmålet om en förbindelse med de öster om Östersjön liggande städerna, är den enda rätta och framkomliga vägen, utan utskottet har ansett, att den saken bör tillkomma utredningen att pröva. Denna utredning måste givetvis gå ut från olika möjligheter, upprätta jämförelser mellan olika förbindelseleder och sättet för deras utförande, samt därefter för riksdagen framlägga förslag till den lösning, som kan anses vara av förhållandena bäst och mest påkallad.

Med hänvisning till vad utskottet sålunda anført, ber jag, herr greve och talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Leander**: Herr greve och talman, mina herrar! Med den betydelse utskottet och nu senast utskottets ärade ordförande tillmätt en sådan förbindelse mellan vårt land och de östeuropeiska staterna, som ifrågasattes i motionen, tycker man, att utskottet hade bort känna sig manat att icke avstyrka utan tillstyrka motionen, och detta så mycket hellre, som utskottet ju framhållit vikten av, att den handel

och sjöfart, varom det här är fråga, icke måtte hindras eller fördröjas.

Utskottet grundar sitt avslagsyrkande förnämligast på uttalandet från kommerskollegium, vari det heter: »Då det av motionen å bane bragta spørsmålet måste komma att nära beröras av den sålunda igångsatta undersökningen, torde motionen icke påkalla särskild åtgärd.» — Ja, bara detta nu ej är en sådan där lös förmodan, som ingenting säger och till ingenting förpliktar.

Man kan ju ej tycka annat, än att ett bifall till en hemställen från utskottets sida om, att den utredning, som i motionen påyrkas, måtte verkställas i samband med djuphamnutredningen, skulle hava utgjort en garanti för, att denna utredning verkligen kommer till stånd. Men när nu riksdagen ingenting säger, utan tvärtom avvisar ett i ämnet väckt förslag, kan ju detta tagas till intäkt för, att riksdagen icke har intresse för frågan och att alltså ingenting här bör göras. En tröst är det ju att veta, att herr kommunikationsministern, som är närvarande här, har stort intresse även för den i motionen berörda frågan, och att man alltså får hoppas, att nästa initiativ kommer från Kungl. Maj:t, även om icke riksdagen nu är sinnad att göra något åt saken.

Att en inbesparing såväl av tid som fraktkostnader kan göras, om avståndet genom en ny trafikled kan förkortas mellan ett par orter, får man väl ändå anse som en helt naturlig och avgjord sak. Om endast några kilometers förkortning kan vinnas, måste därvid fästas mycket stort avseende. Järnvägsstyrelsen har nu nödgats konstatera, att en direkt sjöfartsförbindelse mellan Karlskrona eller Åhus på den svenska sidan samt Danzig skulle medföra en icke föraktlig vägförkortning mellan vårt land och nämnda stad och därför också mellan vårt land och det nu ganska betydande polska riket. Men styrelsen försöker nu förringa betydelsen därav. Motionären har emellertid kritiserat järnvägsstyrelsens utlåtande i en del punkter och sökt påvisa, att icke allt vad styrelsen anfört håller streck.

Järnvägsstyrelsen säger bland annat, att det icke kan bli någon persontrafik av större omfattning, emedan därför skulle erfordras »inläggandet av nu ej förefintliga snälltåg mellan ångfärjehamnen och närmaste station å statsbanornas huvudlinjer, dyrbara anordningar i hamnen för persontrafikens ombesörjande, snabbare och därmed dyrare färjor m. m. Nåväl, allt detta kan väl ändå åstadkommas i fråga om denna trafikled likaväl som i fråga om andra, och jag är övertygad om, att vare sig Åhus eller Karlskrona skulle väljas såsom ändpunkter för ifrågavarande sjöfartsförbindelse, skulle dessa båda samhällen själva göra mycket stora uppoffringar för att just få denna trafikled till stånd.

Om man nu bara, såsom järnvägsstyrelsen gjort, håller sig till godstrafiken, så menar styrelsen, att trafiken måste ombesörjas med färjor, som gå med relativt låg hastighet, 10 à 11 knop. Nåja, i fråga om godstrafik gör väl en eller annan timme mer eller mindre icke så synnerligen mycket.

*Om ångfärje-
förbindelse
Sverige—
Danzig.
(Forts.)*

Om ångfärje-
förbindelse
Sverige—
Danzig.
(Forts.)

När styrelsen sedan säger, att både Karlskrona och Åhus ligga vid sidbanor med i övrigt relativt liten trafik, är det dock så, att likaväl som styrelsen kallar trafiken ringa, är man berättigad att säga, att den är ganska betydande, ty allting är ju ändå relativt här i världen. Tänker man på Karlskrona—Växjö järnväg, är det, om jag icke är illa underrättad, en av de järnvägar, som stå i främsta planet med hänsyn till inkomster per dag och bankilometer. För övrigt kunde den hastighet, som järnvägsstyrelsen vill hava, väl också åstadkommas. Redan ha svagare räls bytts ut mot grövre sådan på Karlskrona—Växjö järnväg, kurvor hava rätats o. s. v. Den 132 kilometer långa vägen mellan Alvesta och Karlskrona tillryggalägges nu av tågen på 3 timmar och 15 minuter, oaktat uppehållen vid samtliga stationer, vilket icke är någon så dålig hastighet.

Pudelns kärna torde väl ligga i vad styrelsen till sist säger: »Slutligen vill styrelsen framhålla, att ovannämnda eventuellt ifrågakommande svenska hamnar, utom Trälleborg, stå i förbindelse med det svenska järnvägsnätet endast genom förmedling av enskilda järnvägar. Hittills har vid förslag om svenska statliga ångfärjor alltid ansetts vara en förutsättning att hamnen skall äga eller erhålla förbindelse med det övriga svenska järnvägsnätet genom en *staten* tillhörig järnväg.»

Ja, om det hittills har varit så, behöver det icke för all framtid förbliva på det sättet. För övrigt har det många gånger varit fråga om, att Karlskrona—Växjö järnväg skulle inlösas av staten, emedan ju, som bekant, flottans huvudstation är förlagd till Karlskrona. Men staten har alltid försummat dessa tillfällen och icke slagit till. Ännu skulle det väl icke vara oöverkomligt för staten att inlösa denna järnväg, även om den naturligtvis nu blir dyrare, än om den inlösts för en 15 à 20 år tillbaka. Det kanske för övrigt icke är så alldeles nödvändigt, att staten behöver inlösa järnvägen, ifall nu denna förbindelse, som det här är fråga om, skulle komma till stånd, ty även en enskild järnväg kan väl sättas i ett sådant skick, att den motsvarar mycket högt ställda anspråk i trafikhänseende, och säkerligen skulle nämnda järnväg komma att bli på sådant sätt iordningställd, ifall denna förbindelseled komme till stånd.

I ett av de senaste numren av tidningen Svensk export lämnas en redogörelse för Polens utrikeshandel. Man finner därav, att Förenta staterna, Tyskland, Österrike och andra länder stå i en mycket livlig handelsförbindelse med Polen och att dessa länder dit avyttra mycket stora varumängder. Det är emellertid ganska betecknande, att Sverige icke ens nämnes på listan bland de länder, från vilka Polen hämtar varor. Det torde nog vara skäl i, att Sverige icke försummar sina möjligheter härvidlag utan söker bevaka sina handelsintressen även åt det hållet.

Jag ber, herr greve och talman, att på nu anförda skäl få instämma med motionären i hans yrkande om bifall till motionen och om avslag å utskottets hemställan.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

*Om ångfärje-
förbindelse
Sverige—
Danzig.
(Forts.)*

Föredrogs ånyo första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 13, i anledning av väckt motion i andra kammaren, nr 163, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om reglering av lant- och lådbrevbärarnes anställnings- och avlöningsförhållanden.

Med föranledande av en inom andra kammaren av herr *Granath* och herr *Olsson* i Gävle väckt motion, nr 163, hade nämnda kammare på hemställan av sitt tredje tillfälliga utskott för sin del beslutit, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att frågan om ordnande av lant- och lådbrevbärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden måtte på lämpligt sätt återupptagas.

Detta beslut hade delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott, vilket i det nu föredragna utlåtandet med stöd av vad däri anförts hemställt, att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Vid utlåtandet fanns fogad en reservation av herrar *Julin* och *Franzén*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen utvisade, och avslutas med en hemställan, att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Herr Julin: Herr talman! Frågan om lant- och lådbrevbärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden inom postverket har varit före i riksdagen flera gånger, och jag behöver icke mera än antydningssvis skildra denna frågas historia, liksom jag naturligtvis icke behöver närmare ingå på vad lantbrevbärare- eller lådbrevbärarebefattningen är för något. Det är väl bekant för kammarens samtliga ledamöter, och jag torde kunna förutsätta, att särskilt representanterna här för landsbygden mycket väl känna till detta för postverkets arbete så viktiga instrument. Det är nämligen genom det instrumentet postverket når ut till de avlägsnaste bygderna. Postverket berömmar sig ofta och med rätta av att vara den statsinstitution, som når ut till rikets mest avlägsna bygder, och det instrument, som postverket använder i det hänseendet, är oftast just denna lantbrevbärareinstitution. Det gäller därför att se till, att den fungerar på bästa sätt, och den motion, som vi här gå att behandla, avser just att tillse, att detta instrument må fungera så som det skall.

Denna fråga var uppe exempelvis vid 1914 års riksdag genom en i andra kammaren av herrar *Nilsson* i Tånga och *Thorsson* väckt motion, men riksdagen avbröts ju, som bekant, och frågan blev aldrig vid den riksdagen behandlad. Den togs upp igen år 1915 av samma perso-

*Ang. lant-
och lådbrev-
bärarnas an-
ställningsför-
hållanden
m. m.*

Ang. lant-
och lädbrev-
bävarnas an-
ställningsför-
hållanden
m. m.
(Forts.)

ner och behandlades då av ett tillfälligt utskott i andra kammaren, vilket tillstyrkte den då väckta motionen, som gick ut på en undersökning av lantbrevbävarnas anställningsvillkor särskilt med syfte att få bort entreprenadsystemet vid deras tillsättande. Lantbrevbävarna äro icke några fast anställda statstjänare, utan de anställas genom kontrakt. När man bjuder ut en lantbrevbävarsyssla, gör man det enligt entreprenadförordningen, och får då in flera anbud, som tävla med varandra genom underbud. På det sättet får man ju ett för postverket fördelaktigt avtal till stånd med vederbörande lantbrevbävarare. Detta kan medföra vissa nackdelar, lätta att inse. När man vädjar till jämförelsevis okvalificerad arbetskraft, uppstår ett underbjudande, som långt ifrån är lyckligt. Det blir i många fall ett ockrande på den rena nöden, när man på det sättet fastställer arvodet för ett arbete. Motionärerna vid 1915 års riksdag fingo också utskottet med sig, trots det att generalpoststyrelsen avstyrkte motionen. Generalpoststyrelsen påpekade, att entreprenadförfarandet var föreskrivet och att styrelsen icke hade någon skuld i, att man gick tillväga på det sättet, och så tillade generalpoststyrelsen, att uppenbarligen för låga anbud hava icke godtagits. Detta skulle visa, att man icke dreve entreprenadsystemet till dess yttersta konsekvenser. Jag tror, att man, med stöd av exempel på lantbrevbävarersättningar på den tiden, mycket väl kan fråga sig, huruvida förhållandet verkligen då var på det sättet.

Generalpoststyrelsen har i detta sitt utlåtande till 1915 års riksdag, som jag nu syftar på, gjort ett sedan mycket omtuggat uttalande, som givit upphov till frågans förnyade debatterande i riksdagen. Styrelsen försvarade entreprenadsystemet genom att säga, att det bleve i detta fall det enda rättvisa, och den yttrade därvid bl. a.: »Genom att folket i orten sättes i tillfälle att just i det förevarande fallet medelst anbud giva sin uppfattning till känna, torde nämligen vinnas de tillförlitligaste bedömningsgrunderna för ersättningens bestämmande.» Detta är en mycket vacker omskrivning av det förhållande, som jag nyss påpekade.

Motionen i fråga bifölls av andra kammaren, men avslogs av den första. Den togs emellertid upp på nytt år 1917 i andra kammaren, vilken då antog den änyo, under det att första kammaren återigen avslog densamma. Frågan kom upp igen i båda kamrarna år 1918, men rönt då samma öde. Lantbrevbävarnas egen lilla organisation tog upp frågan på hösten 1918, men det ledde icke heller till något resultat.

Medan statsmakterna emellertid på detta sätt läto frågan hava sin gång, inträffade den konjunkturförändring under år 1918, som av sig själv gav frågan en lösning, som ingalunda var oäven. Jag måste dröja litet grand vid denna lösning.

Det var ju klart, att när penningvärdet sjönk så hastigt, som det gjorde under åren 1914—1918, och de flesta lantbrevbävarare antagits på grund av från dem inlämnade lägsta tänkbara anbud tidigare, under åren 1912, 1913 och 1914, man omöjlig kunde tvinga dem att stå fast vid dessa anbud, vilka skulle ha medfört, att de skulle ha arbetat

för rakt ingenting. Generalpoststyrelsen kunde icke blunda för detta faktiska förhållande, och man hade även under åren 1914—1918 att slita med icke mindre än 1,784 mål om legoförhöjningar utan att kontrakten sades upp och bjödös ut på nytt. Oavsett de normala uppsägningarna av kontrakt och därmed följande förändring av legorna, hade man icke mindre än 1,784 sådana ansökningar att slita med, och då måste man ju inse, att här något måste göras, ty på detta sätt kunde man icke hålla på att gå ifrån de egna kontrakten. Man ansåg det vara nödvändigt, men på längden naturligtvis icke rimligt och riktigt. Man föranstaltade år 1918 skyndsamt om en utredning, och man konstaterade då, att legorna voro högst olika i olika delar av landet. Därmed var man inne på något, som under riksdagsdebatterna under tidigare år hade stjälpit frågan, och jag ber att få dröja en smula vid detta. Man konstaterade vid denna undersökning, att legorna för lantbrevbärarna utgingo med högst olika belopp i olika delar av landet, och det hade även upprepade gånger i de olika debatterna i kamrarna och även i riksdagsmotionerna i detta ärende berörts. Detta hade utgjort grunden till första kammarens avslag på en begäran om utredning i detta stycke, ty, sade man: »När förhållandena äro så olika i detta land, finns det ingen möjlighet att fastslå enhetliga normer». Nu visade det sig emellertid, att generalpoststyrelsen mycket lätt fann den naturliga lösningen på denna fråga, i det att den, så fort den konstaterade denna olikhet mellan legorna i olika landsdelar, sammanförde dessa legor i vissa grupper länsvis och fastställde för varje län en särskild lega, som skulle anses vara den normala. Med förhållandena under juli månad år 1914 som grund fick man fram en s. k. normallega, en medellega för normal tid. Sedan gjorde man en förfrågan hos socialstyrelsen om vilka lantarbetarlönerna voro vid denna tidpunkt. Socialstyrelsen svarade, att för år 1914 lantarbetarlönerna varit i medeltal för hela riket 26 öre per timme och 1917 voro de uppe i 41 öre per timme, således en höjning av 58 %. Generalpoststyrelsen ansåg sig nu hava att konkurrera om arbetskraft med dem, som anställde lantarbetare, och ansåg sig böra gå något längre, sedan man funnit, att lantbrevbärarnas ersättning i medeltal för hela landet var 28 öre. Man lade då en förhöjning av 70 procent på 1914 års medellega och fick så fram vad man ansåg vara en rimlig lega för år 1918. Denna lega fastställdes då olika för olika delar av landet. Jag skall såsom exempel nämna, att i Malmöhus län var lantbrevbärlagan år 1914 26 öre per timme och den höjdes nu till 44 öre per timme, i Södermanlands län var den år 1914 29 öre men höjdes nu till 50 öre, i Skaraborgs län var den år 1914 28 öre och höjdes nu till 47 öre, i Gävleborgs län var den förut 31 öre men höjdes till 59 öre och i Jämtlands län 31 öre men höjdes till 54 öre.

På det sättet hade man fått fram en normallega, men vad skulle den användas till? Jo, man ansåg sig här hava en hållpunkt för, hur långt postmyndigheterna borde gå, när det gällde att underhandla om lantbrevbärearvoden. Man ansåg, att man borde hålla sig omkring

*Ang. lant-
och lädbrev-
bärarnas an-
ställningsför-
hållanden
m. m.
(Forts.)*

Ang. lant-
och lådbrev-
bärarnas an-
ställningsför-
hållanden
m. m.
(Forts.)

denna medellega, och av omständigheternas makt — penningvärdet sjönk ju och priserna stego alltjämt — blev som vi reserverar i utskottet påpeka denna fastställda normallega den minimilega, under vilken ingen gick. Det är att märka, att den förhöjning med 70 %, som erhållits 1918, sedermera under årens lopp ytterligare stegrades, så att man lade på ytterligare 30 % exempelvis år 1919. För närvarande, år 1923, är denna tilläggsprocent dock endast 10 %.

När nu priserna vände, kunde generalpoststyrelsen använda dessa normallegor på ett annat sätt, nämligen så att man lät dem bli en faktisk minimilega, under vilken man icke gick, ehuru lägre anbud förekommo. Man har därigenom kommit fram till just den lösning, som alla motioner i riksdagen syftat till. Man har kommit fram till en viss bestämd, fixerad ersättning till lantbrevbärarna. Entreprenadsystemet står kvar på så sätt, att man bjuder ut platserna på entreprenad, men även om lägre anbud inkomma, går man icke under den sålunda fastställda normallegan, f. n. med 10 % tillägg. Detta är naturligtvis en mycket god ordning, och man kan tycka, att man skulle kunna ge sig till freds därmed, men det är ju klart, att denna ordning icke är på något sätt fastslagen, utan den är tillgripen, då man av förhållandena tvingades att kasta sig över någon lösning av frågan, och den kan när som helst frångås. Det torde alltså vara fullkomligt riktigt, som motionärerna säga, att lantbrevbärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden »fortfarande äro oordnade och att deras avlöning är obestämd», ty utom det att generalpoststyrelsen kan gå ifrån denna ordning när som helst, får man också hålla i minnet vad som är grunden för normallegan, och det är ju arbetstiden.

Hur konstaterar man då en lantbrevbärarens arbetstid? Jo, man går till hans tidtabell. Vem uppställer då tidtabellen? Jo, postmyndigheterna! I tidtabellen ingår först och främst förarbetet — innan brev-
bäraren kan gå ut, måste han ordna försändelserna — sedan gångtiden och tiden för utdelningen och vidare efterarbetet. Lantbrevbärarna hava ju en dubbel uppgift; de hava icke bara den uppgiften att lämna ut postförsändelser utan även att hämta in sådana, och därmed följer också en del efterarbete. Allt detta skall fixeras vid tidtabellssättningen, och då uppstår alltid en slitning mellan lantbrevbärarna och postmyndigheterna. Lantbrevbärarna veta mycket väl, att om de kunna få tidtabellstiden litet utdragen på längden, betyder detta en ökning i ersättning, och postmyndigheterna kunna naturligtvis, sin plikt likmätigt, å andra sidan icke tillåta någon onödigt förlängning av tidtabellen utan försöka få denna så kort som möjligt. Under tider, då man slåss om dessa sysslor, uppstår en ny form av tävlan. När man lägger in anbud om en sådan lega, så vet man ju, att man får den normalt fastställda lega, som utgår i förhållande till tidtabellen, men man kan bjuda under genom att man påpekar, att man kan göra arbetet med kortare tidtabell. Man pressar alltså i detta fall också med entreprenadsystemet ned legorna.

Jag vill icke påstå, att det sker medvetet eller genom att någon

vill på orätt sätt utnyttja gällande entreprenadsystem, men det kan icke hjälpas att med nuvarande system slitningar uppstå, ty här stå två intressen mot varandra, å ena sidan lantbrevbärarnas, som vilja hava så mycket betalt som möjligt, och å andra sidan poststyrelsens, som vill betala så litet som möjligt. Det är klart, att poststyrelsen är i sin fulla rätt; den har ju verkets ekonomi att tänka på och det är här fråga om en betydande utgiftspost. Riksdagen har all anledning att vara tacksam för att låga legor framdrivas, men å andra sidan måste riksdagen se till, att detta icke drives för långt. Det gäller här en arbetarekår på 2,600 personer, och att låta denna stå kvar under fullkomligt oordnade förhållanden kan icke ur några synpunkter vara lämpligt. Det kan ju vara lämpligt bl. a. ur ekonomisk synpunkt med hänsyn därtill, att lantbrevbärarna själva, såsom reservanterna påpeka, visst icke äro oförmögna att genom lämpligen tillsvarvade uppgifter förmå postmyndigheterna, innan dessa själva hunnit sätta sig in i saken riktigt, att rubba på tidtabellen, så att förändringen i legan blir till deras favör.

*Ang. lant-
och lädbrev-
bärarnas an-
ställningsför-
hållanden
m. m.
(Forts.)*

Man måste alltså, menar jag, söka någon annan grund för att fixera den normallega, och en annan tänkbar grund för ett mera objektivt fixerande av denna ersättning, denna normallega, har man i lantbrevbäringslinjens längd, ty den låter sig icke godtyckligt rubbas. Jag vill icke nämna detta såsom någon fingervisning eller säga, att där hava vi lösningen, men jag vill nämna det av två skäl, dels därför att jag vet, att 1920 års postkommitté, som hade att utreda dessa frågor, just var inne på den tankegången, och jag tror, att den drivit sin undersökning om lämpligheten av ett sådant arrangemang ganska långt, dels vill jag nämna det därför att jag måste betona, att jag fortfarande håller fast vid den metod i stort, som generalpoststyrelsen tillämpat, nämligen ett reformerat entreprenadsystem, då jag på intet sätt vill göra mig till tolk för den mening, som eventuellt kanske finnes hos någon, att det här är fråga om att göra lantbrevbärarna till en fast anställd tjänstemannakår. Den utredning, som 1920 års kommitté hade att utföra, är visserligen icke avslutad, men så mycket har i alla fall till full evidens visats — vilket även påpekats i andra kammarens utskottsutlåtande om denna sak — att lantbrevbärarearbetet är så uteslutande en bisyssla, att det aldrig kan bliva tal om någon fast anställning för lantbrevbärarekåren. Det finns endast några få undantag härifrån. På 2,600 personer räknar man endast med att 1 % verkligen har så mycket arbete, att de icke kunna syssla med annat arbete och beträffande vilka en sådan sak kan tagas i övervägande. Men vad betyder 1 % av denna kår? Jo, så gott som ingenting! I stort sett torde det därför kunna sägas, att det icke är fråga om tillskapandet av någon ny tjänstemannakår, utan det är fråga om att se till att icke låta det goda system, som för närvarande tillämpas, glida oss ur händerna, som det nu synes göra genom att några i och för sig obetydliga omständigheter trasa sönder hela systemet.

När man alltså 1918 tvingades att tillgripa den här regleringen,

Ang. lant-
och lädbrev-
bärarnas an-
ställningsför-
hållanden
m. m.
(Forts.)

menar jag, att man kom in på rätt väg, nämligen just den väg, som blivit anvisad i motionerna. Denna väg är dock, som jag också visat, behäftad med vissa brister. När det stora löneregleringsarbetet år 1919 var färdigt beträffande kommunikationsverken och även postverket från och med 1 juli 1920 fick sin löneroglering genomförd, tvingades undersökning fram beträffande andra förhållanden inom kommunikationsverken och bland annat också inom postverket. I augusti 1920 tillsattes den s. k. 1920 års postkommitté, som hade att utreda frågan om förekomsten av överkvalificerad arbetskraft inom postverket och denna arbetskrafts eventuella ersättande med mindre kvalificerad sådan. I samband därmed skulle också behandlas lant- och lädbrevbärarnas samt poststationsföreståndarnas anställnings- och avlöningsvillkor. Denna kommitté har arbetat ända till i november 1922, då den föll för Geddesyxan tillika med andra kommittéer. Då var den ännu icke färdig med sitt arbete, men den hade avgivit ett betänkande angående poststationsföreståndarna, och den var som bäst sysselsatt med att avsluta arbetet angående den överkvalificerade arbetskraften. Regeringen hade emellertid skickat på den en utredning alldeles vid sidan av dess egentliga uppgift, nämligen utredningen angående postbefordran å järnvägar och villkoren för densamma. Detta gjorde, att den andra utredningen icke kunde slutföras. När man kom till november månad 1922, fick man lägga undan lantbrevbärareutredningen helt och hållet och endast slutföra utredningen angående den överkvalificerade arbetskraften. För detta arbetes slutförande utsågos tre män, vilka äro skyldiga att vara färdiga med den saken till den 31 maj i år. De skola alltså inom kort hava avslutat sitt arbete. Vad lantbrevbärareutredningen beträffar — jag har förvissat mig om den saken och jag vet, att även utskottet gjort det — behövs det endast en liten obetydlig överarbetning under fyra à fem veckor, för att den sedan skall vara klar att framläggas. Det vore därför önskvärt, om den kunde komma fram. En reglering av dessa förhållanden måste nämligen inom den närmaste tiden komma att äga rum redan av formella skäl, ty det är att märka, att det system, som nu tillämpas, strider emot entreprenadförordningen. Det går icke vid tillsättandet av dessa platser till så, som entreprenadförordningen påbjuder, men det är omständigheterna, som hava tvingat härtill. Klara bestämmelser torde här böra utfärdas.

Men det finnes här även en annan synpunkt. När priserna kommit i det läget, att den nu utgående tilläggslegan av 10 % blir för hög och bortfaller, så kommer snart därefter även den normala legan att bli för hög, och då måste man även av det skälet göra en ny undersökning och skaffa sig nya grunder. Man tycker nu, att generalpoststyrelsen, därest en reglering behöves, skall göra en sådan. Ja, det tror jag visst, att den kommer att göra, men jag har påpekat, att generalpoststyrelsens grunder för legorna i viss mån måste revideras. Då utredning till förmån för en sådan revision ligger klar, varför då icke taga den? Med hänsyn till verkets ekonomi tvingas naturligtvis generalpoststy-

relsen att glida tillbaka till det gamla entreprenadsystemet i mycket högre grad än en fristående kommitté, såsom 1920 års postkommitté var, vilken kommitté, såsom jag redan påpekat, hade sin utredning i det närmaste färdig, då dess arbete år 1922 avbröts. 1920 års postkommitté var en stor parlamentarisk kommitté, och frågan är alltså inom denna kommitté utredd av representanter för det allmänna. De statsfinansiella synpunkterna blevo där beaktade liksom också de lönetekniska kraven och löneförhållandena i allmänhet, ty personer, som äro experter på området, hava suttit i denna kommitté. Postverket har inom denna kommitté varit representerat av en byråchef och en distriktschef, och även lantbrevbärare hava haft säte i densamma.

I överensstämmelse med vad jag anfört i min reservation vill jag nu till slut hemställa till kammaren, huruvida det kan vara rimligt, att en utredning, vilken framtvingsats av förhållandena och givetvis måste vara betingad av de stora ändringar i postverket, som genomfördes år 1920, och vilken utredning redan i det allra närmaste är färdig, nu skall givas till spillo och icke komma till användning. Genom att första kammaren biträder detta beslut, som andra kammaren fattat, nämligen att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att frågan om ordnande av lant- och lädbrevbärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden måtte på lämpligt sätt återupptagas, kommer det stora arbetet icke att givas till spillo, utan detsamma kommer staten till nytta.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den av mig och herr Franzén avgivna, vid förevarande utskottsutlåtande fogade reservation.

Herr Almqvist: Herr greve och talman, mina herrar! Be-
träffande lant- och lädbrevbärarnas ställning rådde före år 1918 ingen ordning alls. Generalpoststyrelsen ordnade denna postföring på det sätt den fann lämpligt, och vid anställning av lant- och lädbrevbärare togs huvudsakligen hänsyn till, vem som ingivit det lägsta anbudet. År 1918 genomfördes emellertid en reglering av avlöningsförhållandena för nämnda kår, såsom ock den ärade reservant, som nyss talat från denna plats, omnämnde, och denna reglering innebar en väsentlig förbättring av de dittills rådande förhållandena, i det att en efter vissa grunder bestämd minimitaxa fastställdes. Under de år, som närmast följde härpå, kom emellertid denna minimitaxa att helt och hållet sakna betydelse, därför att tiderna blevo sådana, att postverket fick betala vad som begärdes för att få arbetet utfört. Sedan dess ha priserna gått ned, och i många fall har postverket därefter erbjudits att sluta avtal om här ifrågavarande arbetes utförande till priser, som varit väsentligt lägre än minimitaxan. Postverket har emellertid, trots detta, icke slutit avtal om ersättning, som understigit nämnda minimitaxa.

Emellertid ansåg man icke, att 1918 års reglering var i alla avseenden tillfredsställande, och därför uppdrog man, såsom också redan blivit nämnt, åt 1920 års postkommitté att verkställa en utredning

*Ang. lant-
och lädbrev-
bärarnas an-
ställningsför-
hållanden
m. m.
(Forts.)*

Ang. lant-
och lådbrev-
bärarnas an-
ställningsför-
hållanden
m. m.
(Forts.)

av ifrågavarande personals anställnings- och ersättningsförhållanden. Denna kommitté blev, såsom så många andra, år 1922 upplöst, innan den hunnit slutföra sitt uppdrag i det hänseende, varom här är fråga. Vissa delar av utredningsarbetet överlämnades till tre sakkunniga, vilka ännu äro i verksamhet. Men den föreliggande frågan, rörande vilken herr Thorsson, som sedermera i egenskap av finansminister kom att upplösa, bland andra, även postkommittén, var motionär, hänsköts icke till dessa sakkunniga för slutförande utan förklarades skola vila. Då således herr Thorsson, som tidigare varit synnerligen intresserad av denna fråga, så sent som i slutet av förra året ansåg, att frågan icke längre var av så trängande natur, att den omedelbart krävde sin lösning, har det icke syntts utskottet lämpligt att nu tillstyrka kammaren att hos Kungl. Maj:t begära utredningens återupp- tagande och slutförande.

Vidare har utskottet funnit, att avlöningsförhållandena i detta fall, som före år 1918 voro otillfredsställande, numera, då utförandet av lant- och lådbrevbäringen drager en kostnad av i runt tal 2,000,000 kronor för en kår på 2,600 personer, av vilka endast något mer än 1 % hava full och daglig sysselsättning med postbäring och blott 19 % hava sysselsättning med brevbäring varje söckendag, icke äro så anmärkningsvärt låga, att man fördenskull omedelbart bör företa en reglering i syfte att höja ersättningarna.

Vid frågans bedömande är det också synnerligen viktigt att uppmärksamma, att den personal, som det här är fråga om, så gott som uteslutande består av jordbrukare och yrkesmän, vilka ha brevbäringen till bisyssla. OrdnanDET av poströrelsen på det sätt som hittills skett på ifrågavarande område har medfört, att det svenska postverket vunnit en jämförelsevis god ekonomisk ställning, under det att postverken i våra grannländer, särskilt i Danmark, som utvecklade lant- och lådbrevbäringen på ett vida mera systematiskt och bättre avlönat sätt än hos oss blivit fallet, måste dragas med väsentligt sämre ekonomi.

Utskottet, som för information i detta ärende åhört en redogörelse av sekreteraren i 1920 års postkommitté, postdirektören Långe, har fått den uppfattningen, att de nuvarande linjerna för lant- och lådbrevbäringen icke i alla avseenden äro rationellt lagda, utan att en revision på området är av behovet påkallad, och utskottet har funnit det vara naturligt, att denna revision företages, innan en definitiv reglering av avlöningsförhållandena genomföres för den jämförelsevis stora personal det här är fråga om.

Slutligen har utskottet funnit, att därest det i särskilda fall skulle komma att visa sig, att avlöningsförhållandena äro särdeles otillfredsställande, det är möjligt att på administrativ väg genomföra den förbättring i detta avseende, som kan vara erforderlig, utan särskild skrivelse från riksdagens sida.

Till sist anser jag mig böra meddela, att den ommotionerade regleringen, därest den skulle komma att i det stora hela utföras i enlighet

med de linjer, som 1920 års postkommitté utstakat, skulle komma att draga en merkostnad av, approximativt beräknat, 500,000 kronor och således höja det nu utgående beloppet med i runt tal 25 %.

På grund av de skäl, som jag nu anfört, ber jag, herr talman, att få tillstyrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang. lant-
och lädbrev-
bärarnas an-
ställningsför-
hållanden
m. m.
(Forts.)*

Herr **Julin**: Utskottets ärade ordförande tryckte hårt på det faktum, att förre finansministern Thorsson, som ju var en av motionärerna i denna fråga vid en föregående riksdag, i samband med indragningen av en massa andra kommittéer i slutet av förra året också drog in postkommittén, som tillsatts år 1920. Den ärade utskottsordföranden omnämnde också, att nämnda kommitté icke upplöstes helt och hållet, utan att vissa delar av det utredningsarbete densamma utfört överlämnades till 3 sakkunniga, men att den fråga det här gäller icke överlämnades till dessa sakkunniga, utan förklarades skola vila.

Jag för min del får säga, att denna omständighet mera synes mig vittna om denne statsmans personliga storhet, än om att han på något sätt skulle ha funnit, att den fråga, det här gäller, icke borde bli föremål för vidare utredning. Det är alldeles klart, att herr Thorson, som här hade framför sig en kommitté, med uppdrag dels att söka efter besparingar och dels att ordna lantbrevbärarnas avlöningsförhållanden, vilket sistnämnda uppdrags fullgörande torde betyda vissa utgifter för postverket, då han gick att utföra sin stora besparingsrassa, kapade bort den del, som eventuellt kunde betyda ökade utgifter. Denna fråga kan dock omöjligen ses såsom enbart en lönefråga. Varken jag eller motionärerna hava påstått, att lantbrevbärarnas avlöningsförhållanden äro dåliga. Men jag har sagt, att deras ställning är osäker och jag har visat, att man trots det goda system, som för närvarande tillämpas, glider tillbaka till det gamla oeffterättighetstillståndet, på grund av att detta system är behäftat med vissa fel, som göra, att detsamma trasar sönder sig självt. Det var detta jag sökte påvisa i mitt förra anförande.

Nu säger utskottets ärade ordförande, att denna frågas lösning måste föregås av en allmän revision av lantbrevbäreväsendet, och jag får säga, att jag gillar denna hans mening. Men denna revision har 1920 års postkommitté arbetat på, och kommittén var ju i det närmaste färdig med sitt utlåtande i slutet av förra året. Om man alltså kunde giva denna kommitté en frist på 4 à 5 veckor, så skulle hela utlåtandet kunna bli klart och framläggas på bordet, och man kunde då taga ställning till frågan. Det är icke rimligt, synes det mig, att helt enkelt låta en utredning dö ögonblicket innan den är färdig att framläggas.

Då det blivit påvisat och då andra kammaren blivit övertygad om, att det skulle vara lämpligt att låta utredningen på denna punkt fortsätta, hemställer jag ånyo till första kammaren, att den ville biträda andra kammarens beslut, d. v. s. bifalla den av mig och herr Franzén avgivna, vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Ang. lant-
och lådbrev-
bävarnas an-
ställningsför-
hållanden
m. m.
(Forts.)

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan antaga det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Julin* begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad första kammarens andra tillfälliga utskott hemställt i sitt utlåtande nr 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet fogade reservationen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;
Nej — 33.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa anslag till sjökarteverket;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att träffa förlikning med strandägare vid Göta älv rörande kronan tillkommande rätt till uppdämning av älvens vatten; samt

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1923—1924 för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr talmannen uppstod nu och avlägsnade sig, varvid ledningen av kammarens förhandlingar övertogs av herr förste vice talmannen.

Ang. avsätt-
ningen till
rusdrycks-
medels-
fonden.

Föredrogos ånyo sammansatta stats- och bevillningsutskottets utlåtande nr 2 (nr 1), i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående visst undantag för budgetåret 1923—1924 från föreskrifterna i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 13 januari 1923 dagtecknad proposition, nr 12, vilken hänvisats till statsutskottet, hade Kungl. Maj: t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden.
(Forts.)

Förslag till

förordning ang. visst undantag för budgetåret 1923—1924 från föreskrifterna i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Härigenom förordnas, att vad i 1 § förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel stadgas därom, att av statsverkets inkomster av brännvinstillverkningsskatt, maltskatt och rusdrycksförsäljningsmedel ävensom den år 1920 beslutade mertull å arrak och rom visst belopp skall avsättas till en särskild fond, icke skall lända till efter rättelse för budgetåret 1923—1924.

Till statsutskottet hade vidare överlämnats fyra i anledning av propositionen väckta motioner nämligen

dels två likalydande motioner nr 152 i första kammaren av herr *Carl Gustaf Ekman* m. fl. och nr 207 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Vibberbo m. fl., i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj: ts proposition nr 12 med förslag till förordning angående visst undantag för budgetåret 1923—1924 från föreskrifterna i förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel;

dels ock två ävenledes likalydande motioner nr 153 i första kammaren av herr *Oscar Olsson* m. fl. och nr 202 i andra kammaren av herr *Bärg* i Katrineholm m. fl., i vilka motioner yrkats, att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj: ts ifrågasvarande proposition.

Förenämnda proposition och motioner hade behandlats av sammansatt stats- och bevillningsutskott, vilket i det nu föreliggande utlåtandet anfört följande:

»De skäl föredragande departementschefen anfört för ett anlitande av rusdrycksmedelsfonden för reglering av budgeten har utskottet funnit övertygande. Det har emellertid syntts utskottet som om den av departementschefen antydda utvägen att direkt ur fonden taga i anspråk det erforderliga beloppet skulle vara förenad med mindre olägenheter än den i propositionen föreslagna. Därest gällande bestämmelser i ovan nämnda förordning icke lägga hinder i vägen för att medel för nu ifrågasvarande ändamål direkt disponeras av fondens tillgångar, bör nämligen, enligt utskottets mening, ett provisoriskt suspenderande av i förordningen lämnade föreskrifter icke ifrågakomma.

I riksstaten för budgetåret 1923—1924 hava uppförts anslag för sociala ändamål, föranledda av nu rådande abnorma förhållanden, till belopp överstigande det, som ifrågasatts högst böra täckas genom anlitande av rusdrycksmedelsfonden. Med hänsyn härtill torde något

Ang. avsätt-
ningen till
rusdrycks-
medels-
fonden.
(Forts.)

formellt hinder icke möta att av fondens medel använda det belopp departementschefen ifrågasatt. Ett sådant tillvägagångssätt skulle för övrigt stå i nära överensstämmelse med de förfaringssätt, som tidigare kommit till användning.

Därest riksdagen delar den av utskottet här uttalade uppfattningen, torde statsutskottet vid uppgörandet av statsregleringen för budgetåret 1923—1924 komma att av nu omförmälda anledning föreslå, att av statsverkets fond av rusdrycksmedel tages i anspråk ett belopp av högst 24,3 miljoner kronor.

På grund av vad sålunda anförts får det sammansatta utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte förklara, att Kungl. Maj:ts proposition, nr 12, med förslag till förordning angående visst undantag för budgetåret 1923—1924 från föreskrifterna i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, icke kunnat av riksdagen bifallas; samt

2) att motionerna I: 152 av herr Carl Gustaf Ekman m. fl., I: 153 av herr Oscar Olsson m. fl., II: 202 av herr Bärge i Katrineholm m. fl. och II: 207 av herr Nilsson i Vibberbo m. fl. må anses besvarade genom vad utskottet här ovan anført och hemställt.»

Reservation hade anmälts av herr *Johan Bergman* mot utskottets motivering.

Herr **Sandler**: Herr talman, mina herrar! Då finansplanen till innevarande års riksstat skulle uppgöras, fann den dåvarande finansministern, att, efter beskärning av en hel del utgifter, det ändock fattades ett belopp av drygt 20,000,000 kronor. I sitt anförande till statsrådprotokollet framhöll finansministern, att han med hänsyn till föreliggande förhållanden, vilka enligt hans mening icke medgäve någon ökning av skattebördan, icke kunde tillstyrka, att vederbörlig avsättning skulle komma att ske till rusdrycksmedelsfonden. Tillika framhöll finansministern, att med den höjning av maltskatten, som han hade för avsikt att förorda, enligt gällande bestämmelser för rusdrycksmedelsfonden ett belopp av likaledes drygt 20,000,000 kronor skulle komma att gå till nämnda fond. Detta har föranlett den förutvarande finansministern att för riksdagen framlägga förslag om ett provisoriskt upphävande av den bestämmelse i förordningen om rusdrycksmedelsfonden, som säger, att viss andel av statsverkets inkomster av rusdrycksförsäljningsmedel m. m. skall tillföras nämnda fond. Detta provisoriska upphävande av förenämnda bestämmelse skulle avse det instundande budgetåret 1923—1924.

En annan utväg att nå samma statsfinansiella resultat fanns också, nämligen att följa den metod, som tidigare anlitats av andra regeringar eller att gå den omvägen, att man först låte avsättning ske till rusdrycksmedelsfonden i överensstämmelse med de formella bestämmelserna och att man sedan tog motsvarande belopp eller det belopp, som erfordrades, i anspråk på riksstatens inkomstsida. Finansministern förklarade emellertid till statsrådsprotokollet, att han fann den senare utvägen

vara mindre tilltalande, och därför framlade Kungl. Maj:t detta förslag inför riksdagen.

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden.
(Forts.)

Nu har det sammansatta utskott, som haft Kungl. Maj:ts proposition till behandling, funnit sig böra avstyrka riksdagen från att följa den linje Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet förutsätter, såsom det heter i motiveringen, att man i stället kan använda samma metod, som tidigare varit i bruk ett par gånger, nämligen att först verkställa avsättning och sedan på inkomstsidan taga i anspråk det belopp, som man räknat med eller ungefär 24,000,000 kronor.

Det är således icke alls fråga om, huruvida riksstaten skall tillföras det inkomstbelopp det här gäller eller ej, utan det spörsmål, som utskottet haft att taga ställning till, har varit frågan, huruvida man skall anlita den ena eller den andra utvägen.

För min del vill jag här göra gällande, att det ur olika synpunkter skulle vara fördelaktigt, ifall man använde den metod, som föreslagits i den kungl. propositionen. Var och en, som följt med denna frågas utveckling, vet, att ifrågavarande bestämmelse i förordningen angående rusdrycksmedelsfonden i praktiken kommit att leda till ett helt annat resultat än det, som denna förordning syftat till. Det torde vara tillräckligt att erinra om det faktum, att intill år 1923 till rusdrycksmedelsfonden avsatts ett belopp av 129,000,000 kronor och att man räknat med, att fonden under första halvåret 1923 skulle ökas med ytterligare 12,000,000 kronor, vilket alltså tillsammans skulle utgöra en summa av 141,000,000 kronor. Av dessa 141,000,000 finnas nu i fonden som kapitaltillgång 54,000,000 kronor och som disponibla 12,500,000 kronor. Det är alldeles uppenbart, att denna utveckling innebär, att förordningen om rusdrycksmedelsfonden i realiteten icke blivit genomförd såsom avsikten var med 1913 års riksdagsbeslut.

Om man utgår ifrån, att de ifrågavarande penningarna måste anskaffas, så gäller frågan, som sagt, vilken metod man skall använda, om man skall fortsätta med manipulationen att göra avsättningar och uppföra motsvarande belopp på inkomstsidan i budgeten eller om man skall säga ifrån, att man för det kommande budgetåret upphäver den bestämmelse i förordningen angående rusdrycksmedelsfonden, som det här är fråga om. Till förmån för Kungl. Maj:ts proposition talar det förhållandet, att en avsättning till fonden faktiskt innebär, att man förfalskar riksstaten med ett belopp av 20,000,000 kronor. Nu förstår jag mycket väl, att detta är en synpunkt, som jag icke har någon utsikt att vinna gehör för, ty om riksstaten ser litet större eller mindre ut, om den formellt sett är riktig eller mindre riktig, det tillmäter man i allmänhet icke den betydelse, som jag för min del gör. Men jag skall trycka hårdare på en annan punkt.

Man tyckes vilja göra gällande på sina håll, att med hänsyn till andan i 1913 års riksdagsbeslut, med hänsyn till nykterhetspolitiken, det skulle vara en riktigare väg att göra avsättning och sedan taga dessa medel i anspråk än att göra så, som föreslagits i den kungl. propositionen. Jag delar på intet sätt denna uppfattning. Jag tror för min

Ang. avsätt-
ningen till
rusdrycks-
medels-
fonden.
(Forts.)

del, att det även ur nykterhetspolitisk synpunkt är bättre att man talar om, huru det är ställt i detta hänseende. Läget är för övrigt i detta ögonblick klarare än det var, då finansplanen uppgjordes. Då befann man sig i den situationen, att man kunde säga, att det var ungefär samma belopp det rörde sig om, antingen man gick den ena vägen eller den andra. Man hade då anledning att tro, att det i rusdrycksmedelsfonden skulle finnas ett belopp av 20,000,000 kronor, och då kunde finansministern säga: här har jag faktiskt en tillgång, som jag kan taga i anspråk. Detta hade man då att våga mot den andra metoden och säga: under kommande budgetår avsätter jag ingenting till fonden, men jag låter den faktiska behållningen stå kvar.

Nu är läget icke längre detsamma. Kontrollstyrelsen har funnit, att statsverkets inkomster av de olika rusdryckstitlarna komma att bli väsentligt mindre, än man hade anledning att tro för 4 månader sedan eller så. Läget är följaktligen i dag det, att man får räkna med, såsom det står i det sammansatta utskottets betänkande, att fondens disponibla medel den 1 juli innevarande år komma att utgöra omkring 12,500,000 kronor.

Vad sammansatta utskottet nu inbjuder riksdagen att göra är följaktligen detta: Det finnes i rusdrycksmedelsfonden 12,500,000 kronor, och riksdagen skulle då säga till Kungl. Maj:t: var så god och tag 24,000,000 kronor ur fonden. Det är det läge vi för närvarande befinna oss uti. Man räknar med, att man under det kommande budgetåret skall kunna bespara mer än denna avsättning genom de nya rusdrycksinkomster, som man antar skola komma in till fonden under året. Men ett faktum är, att man skulle komma att taga från fonden medel, som ännu icke kommit dit. Då har man väl gått därhän i rena fiktioner beträffande behållningen i fonden, att det är bra mycket uppriktigare att säga inför allmänheten, att det statsfinansiella läget är sådant, att vi för detta år icke kunna undvara dessa miljoner. Låt om oss erkänna detta och låtom oss följaktligen för det kommande budgetåret upphäva den bestämmelse i rusdrycksmedelsförordningen det är fråga om.

Då utskottet nu går den andra vägen, så sker det med den motiveringen, att »i riksstaten för budgetåret 1923—1924 hava uppförts anslag för sociala ändamål, föranledda av nu rådande abnorma förhållanden, till belopp överstigande det, som ifrågasatts högst böra täckas genom anlåtande av rusdrycksmedelsfonden». Ja, enligt min tro skulle det vara vida farligare, om riksdagen godkände denna motivering än om den bifölle den kungl. propositionen. Ty om riksdagen godkänner detta uttryck, så lär det bliva lika lockande för en finansminister i budgetbekymmer, som det skulle bliva lätt för ett statsutskott i budgetbekymmer i riksdagens elfte timma att räkna med, att det i den föreliggande riksstaten finnes utgifter för sociala ändamål till belopp, som överstege, vad som skulle kunna tagas ur fonden. Jag vill hoppas, att vi i framtiden icke komma att utveckla oss baklänges på det sätt, att utgifterna för sociala ändamål komma att bli mindre än de belopp, som kunna tänkas bliva avsatta till rusdrycksmedelsfonden.

Jag tror icke, att vi böra bygga för mycket på den i utskottets motivering inskjutna satsen »föranledda av nu rådande abnorma förhållanden»; den har i varje fall ingenting att göra med bestämmelserna i förordningen angående rusdrycksmedelsfonden. Om det är så, att man skall hålla sig till denna förordning, så står i den ingenting om »sociala ändamål, föranledda av nu rådande abnorma förhållanden», och går man till motiven till denna förordning, så finner man, att förordningen från början egentligen hade ett helt annat syfte än det, som man hittat på att giva densamma under den hårda nödvändighetens tryck, under de krav, som krisåren uppställt. Nykterhetskommitténs motivering för tillstyrkande av denna bestämmelse i fondförordningen innehåller följande: »Då emellertid fonden möjligen kan komma att uppgå till betydande belopp och fondens medel icke behöva disponeras för nykterhetsfrågans lösning, bör fonden jämväl få användas för lösande av andra sociala uppgifter.» Om man ställer denna uppgift mot det resonemang, som nu föres, att man skall se efter, om i riksstaten finnas uppförda anslag för olika sociala ändamål till ett belopp, som motsvarar vad som avsättes till rusdrycksmedelsfonden, så skall man finna och förstå, huru långt man kommit från den uppfattning, som låg bakom 1913 års riksdags beslut.

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden.
(Forts.)

För min del anser jag, att det vore lyckligare både med hänsyn till redan i budgeten och med hänsyn till den framtida nykterhetspolitiken, om man här följde den kungl. propositionens hemställan. Vad det här gäller är i grund och botten, att man från utskottets sida nu vill inbjuda riksdagen att se efter, om man inte kan komma åt de här pengarna utan att behöva tala om, vad det är som sker. Utskottet skriver så här: »Därest gällande bestämmelser i ovannämnda förordning icke lägga hinder i vägen för att medel för nu ifrågavarande ändamål direkt disponeras av fondens tillgångar, bör nämligen, enligt utskottets mening, ett provisoriskt suspenderande av i förordningen lämnade föreskrifter icke frågakomma.» Det vill med andra ord säga, att man ställer problemet sålunda: Finns det formell möjlighet att komma åt pengarna, utan att man behöver tala om, vad det är som sker, så bör man gå den vägen. Ja, jag vill ju inte gå i god för, att ärlighet alltid varar längst, men jag tror inte, att det är rådligt att vända på saken och tro, att bara man är knepig, så reder man sig riktigt bra, ty man kan lura sig själv genom att vara så där knepig. I längden kan man ändå icke förhindra, att det blir klart för allmänheten, att vad som här sker är, att man inte för nästa budgetår gör någon avsättning till rusdrycksmedelsfonden, och man måste då till sist fråga sig, vad anledningen varit till, att riksdagen icke velat erkänna detta obestridliga faktum, att det i realiteten icke blivit någon avsättning till rusdrycksmedelsfonden.

Då jag åtminstone finner det vara en mera sympatisk illusion att förlita sig på ärligheten, skall jag tillåta mig att yrka bifall till den kungl. propositionen.

Ans. avsätt-
ningen till
rusdrycks-
medels-
fonden.
(Forts.)

Herr **Björkman**: Mina herrar! Dels på den grund att jag är en av motionärerna och dels av andra skäl, som jag strax skall komma till, skall jag be att få säga några ord.

Jag är icke fullt tillfredsställd med den motivering, som utskottet har anfört, men för mig har huvudsaken varit att bevara 1913 års riksdagsbeslut oförändrat. Det principiella har för mig varit det viktigaste. Det är på den grund, som jag icke reserverat mig.

Men jag hade, som jag nämnde, även andra skäl, att här säga några ord. Det håller nämligen på att uppstå en legendbildning, både inom riksdagen och, kanske framförallt, utom riksdagen, i fråga om rusdrycksmedelsfonden, och det är om denna legendbildning jag vill säga några ord.

Det har sagts, och det har skrivits, att 1913 års män både inom regeringen och riksdagen och bland myndigheterna icke varit fullt på det klara med, vad det var de beslöto. Ja, jag skall inte ge mig in närmare på den saken. Detta påstående är dock förvånande, enär såväl den då sittande regeringen som redan förut 1909 års rusdrycksmedelskommitté och en hel del myndigheter, som yttrade sig med anledning av denna kommittés utlåtande, samt slutligen också nykterhetskommittén, alla med ytterst få undantag och med ytterst få reservationer vore eniga om den åtgärd, till vilken riksdagen gav sitt bifall 1913. Jag har här i min hand Kungl. Maj:ts proposition nr 186 vid 1913 års riksdag, och av referatet där rörande behandlingen av detta ärende tidigare framgår, att redan rusdryckskommittén var inne på dessa vägar att skapa en sådan fond. Det fanns någon reservation, men den följdes tydligen icke. Det stora flertalet av de myndigheter, som yttrade sig, gick i samma riktning, och nykterhetskommittén betonade synnerligen skarpt, att en fondering av statens rusdrycksmedel vore på sin plats och vore förenlig med en klok statshållning. Och slutligen kom departementschefen och förklarade, att hans uppfattning i princip om förslagen om fondering av delar av rusdrycksmedlen överensstämde med vad myndigheterna och kommittén hade uttalat. Det vore besynnerligt, om så många av de ledande krafterna i vårt land år 1913 skulle tagit miste och enat sig om ett beslut, som icke skulle bli hållbart i framtiden.

Man har vidare förklarat — jag syftar då speciellt på vad som förekommit i pressen under den senare tiden — att rusdrycksmedelsfonden icke längre skulle ha någon annan funktion än att trassla till statsräkenskaperna. Om jag inte hörde miste, var visst den närmast föregående talaren inne på den vägen. Det är väl i alla fall så, att rusdrycksmedelsfonden trots allt kan komma att få och säkerligen också kommer att få en avsevärt stor betydelse. Man säger visserligen, att fonden icke skulle behövas längre för att finansiera vare sig ett eventuellt rusdrycksförbud eller ett skärpt restriktionssystem. De, som tillhöra den riktningen, tro icke, att något förbud någonsin kommer till stånd här i landet. Man skall emellertid icke vara alltför säker på den saken; det är skäl att icke profetera i den frågan. Men man

antyder också, att fonden icke skulle behövas längre, därför att de privatekonomiska intressen, som sammanhånga med rusdryckshanteringen, nu skulle vara så gott som fullständigt avvecklade. Det är synd, att man inte fick höra den visan sjungas från samma håll före fjolårets förbudsomröstning. Då skrevs i så gott som hela den svenska pressen — de egentliga nykterhetstidningarna undantagna — och talades både innanför och utanför riksdagen om de oerhörda ekonomiska följderna av ett rusdrycksförbud. Ja, till och med vissa av statens myndigheter lämnade oss uppgifter i den riktningen. Kommerskollegium var inne på den vägen och påpekade, att det här var frågan om en åtgärd, som skulle kräva hundratals miljoner. Likaså kom statskontoret med uppgifter i den riktningen, och ute på landsbygden foro agenter omkring för den där berömda föreningen L. F. U. F. och förklarade, att om förbudsomröstningen gick i förbudsvänlig riktning och förbudet infördes skulle resultatet bli en förhöjning av alla våra skatter, icke bara kronoskatten, utan alla skatter, med omkring 60 procent. Jag säger: det är skada, att icke de påstående man nu kommer fram med i fråga om rusdrycksmedelsfonden hördes den tiden. Nu förnekar man rent av, att några ersättningsanspråk skulle kunna göras ifrån privatekonomiskt håll. Det bör icke vara möjligt, heter det i en huvudstadstidning för ett par dagar sedan, att resa några ersättningsanspråk mot staten, ty de, som nu tillverka alkohol eller som tagit anställning i system- eller partihandelsbolag äro icke oförberedda på, att deras näringsfång kan komma att upphöra. Det är mot denna legendbildning, som man här synes vilja skapa, som jag velat inlägga min gensaga. Det är utan tvivel så, att rusdrycksmedelsfonden en dag förr eller senare kommer att behövas.

Här har i motiveringen talats om abnorma förhållanden. Ja, vi må väl vara överens om, att det är under sådana vi leva. Det är de abnorma förhållandena i världen, som skapat denna starka ökning av förbudsfonden, men vi skola väl i Herrans namn komma in i normala förhållanden en gång igen, och om det nu icke finns något att tala om i förbudsfonden, så gäller det att börja avsättningarna på nytt till densamma. Jag vill dock erinra om, att en stor del av fondens medel äro utlånade och det på sådana villkor, att de förr eller senare komma tillbaka till fonden.

Om de övriga erinringarna, som av den senaste talaren gjordes, skall jag inte yttra mig här, då jag förmodar, att de komma att granskas från mera sakkunnigt håll. Jag har emellertid med dessa ord velat säga min mening i saken. Något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag har jag icke att göra.

Herr Bergman, Johan: Herr talman, mina herrar! Jag har, som herrarna se, reserverat mig i avseende på utskottets motivering. Detta ser ju relativt oskyldigt ut men innebär en ganska väsentlig skiljaktighet i sak, som man torde finna. Formellt är utskottet enigt om att avstyrka propositionen, men dess majoritet är i själva verket, sakligt

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden.
(Forts.)

Ang. avsätt-
ningen till
rusdrycks-
medels-
fonden.
(Forts.)

sett, kan man säga, dock för ett bifall, såsom redan förut påpekats här, ty utskottet vill ju ställa de ifrågavarande medlen till regeringens förfogande för nästa budgetår, ehuru det skulle ske i en annan form än Kungl. Maj:t föreslagit. För min del kan jag inte dela denna uppfattning. Det överstiger säkerligen varken en svensk finansministers eller statsutskottets och riksdagens uppfinningsförmåga att finna andra möjligheter att åstadkomma 20 miljoner kronor. I yttersta nödfall finns alltid den utvägen att taga dem i anspråk såsom lån ur fonden i fråga. Jag vill gärna medge, att de belopp, som enligt år 1913 utfärdade bestämmelser angående fonden skulle undandragas budgeten och fonderas, genom då oförutsebara omständigheters makt småningom blivit större än man den gången tänkt sig. Men detta utgör ingalunda något godtagbart motiv att spolia denna fond till den grad som skett och ännu mindre att alldeles indraga den, såsom somliga tyckas önska.

Emellertid skulle jag vilja föreslå något, som kanske skulle kunna bli ett uppslag i detta avseende för framtiden. Det står i 2 § i stadgandena för fonden, att den är avsedd att i främsta rummet användas för »reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling. Fonden må ock, där särskilda omständigheter därtill föranleda, kunna användas för andra sociala ändamål». Nu var den bärande principen vid grundandet av denna fond, att, såsom ju också framgår av början av den paragraf, jag läste upp, staten icke finge lägga något ekonomiskt hinder i vägen för ett totalt avlägsnande av rusdryckerna eller ett kraftigare ingripande i avseende å rusdryckshanteringen. Emellertid tillkom det momentet, att fonden kunde under särskilda omständigheter användas även för *andra* sociala ändamål. Genom detta tillägg har principens klarhet blivit i viss mån grumlad i fondens bestämmelser. Detta svävande och mångtydiga uttryck »sociala ändamål», har också lett till, att man dragit konsekvenser, som slutligen utmynnat i det fullständiga avkastande av masken, som vi detta år fått bevittna. Jag menar, att en utredning, i vad mån det under särskilda förhållanden skulle finnas anledning att ur denna fond anslå medel till vissa sociala ändamål, borde kunna ha fog för sig. Vad som enligt min mening i detta fall är av vikt att tillse, är, att de medel, som komma från rusdryckerna, endast och allenast användas till sådana samhällsbehov, som direkt framkallas genom rusdryckernas användning och som i och med denna hanterings upphörande också skulle upphöra. Endast på det sättet undviker staten att lägga hinder i vägen för t. ex. ett rusdrycksförbud. Vissa sådana samhällsbehov kan man direkt peka på, beträffande andra kan man kanske icke så omedelbart säga, vilka de äro. Det kan finnas olika meningar om den saken, men en utredning med hänsyn till de lärdomar, som äro att hämta från länder, där man har verklig erfarenhet av förbudsåtgärdningens verkningar, skulle säkerligen kunna ge en ökad klarhet i frågan. Därigenom skulle man kunna komma fram till någon bestämmelse,

till vilka sociala ändamål man under särskilda omständigheter finge använda dessa medel. Det skulle kanske vara en lösning av frågan.

För närvarande yrkar jag för min del naturligtvis bifall till utskottets förslag om avslag på den kungl. propositionen, men jag skulle önska, att motiveringen strökes och föreslår alltså att kammaren bifaller utskottets avslagsyrkande med strykande av motiveringen.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Jag ber att såsom motionär i denna fråga få säga ett par tre ord, vilket jag för övrigt också föranledes till av det yttrande, som hölls av den förste talaren. Han erinrade om, att vi nu kommit långt bort från den ståndpunkt, som statsmakterna intogo år 1913, d. v. s. den ståndpunkt, åt vilken rusdrycksmedelsfondens bestämmelser ville ge uttryck. Jag är ense med honom däri, att vi kommit långt bort. Men hur ha vi kommit dit? Det fanns en tid, då den ärade talaren och jag gemensamt försökte förhindra en utveckling bort från dessa bestämmelsers tillämpning. Sedermera skildes våra vägar. Jag tycker det är egendomligt, att denne talare nu konstaterar — som det nästan förefaller med en viss tillfredsställelse — att det nu föreligger en sådan stor skiljaktighet mellan grundåskådningen i statsmakternas ståndpunkt 1913 och det nuvarande tillståndet.

Den ärade talaren sade också, att man borde föredraga Kungl. Maj:ts förslag, därför att det, såvitt det föreföll honom, innebar att man iakttog en ärligare ståndpunkt. För att belysa värdet av denna argumentation upprepar jag min tidigare fråga: hur ha vi kommit i det läge, vari vi nu befinna oss? Jo, det ha vi gjort framför allt därigenom, att varje gång vi tagit medel ur fonden och alltså minskat dess behållning, har det skett under uttalande, att det bara var för den gången, till det ändamålet, i den speciella situationen tillgreppet skedde. När det gjordes första gången, opponerade vi oss tillsammans mot, att ett sådant resonemang verkligen skulle anses täcka det förfarande man slagit in på. En nästa gång skulle följas med större anspråk och samma argumentation och därefter en nästa och en nästa. Men detta bemöttes från den sida, som förordade det förfaringssätt, som sedermera följdes, med förklaringen att så alldeles icke vore fallet.

Nu frågar jag — om vi skola tala om ärlighet i detta fall — huruvida den part representerar ett större mått av ärlighet, som sade: »Detta är ett provisorium och en tillfällighet, och det kommer icke att ske i fortsättningen», än den part, som sade: »Det kommer att följa ytterligare uttag; detta är med ett ord inledningen till en ödeläggelse av andemeningen i fondens bestämmelser.» Mig förefaller det, som om den senare ståndpunkten i fråga om ärlighet väl skulle kunna mäta sig med den förra.

Hur är läget nu i dag? Jo, suspensionen av *avsättningen* skulle också enligt regeringens förslag ske provisoriskt. Men jag frågar: kommer icke detta provisorium att få röna samma öde, som när det gällde att ur fonden taga medel för vissa statsändamål? Jo, det är min bestämda övertygelse, att så kommer att ske. Vad som provisoriskt

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden.
(Forts.)

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden.
(Forts.)

kommer att ske i år, kommer naturligtvis provisoriskt att beslutas nästa år under en lika trång ekonomisk situation, och sedan, när man gjort det ett par tre år, kommer man förvisso att resonera så: »Varför skall man trassla år från år med att säga, att man provisoriskt suspenderar bestämmelsen om avsättningarna? Låt oss stryka hela fondstadgandet». Detta är enligt mitt förmenande det resultat, som ett insläende på den av Kungl. Maj:ts ifrågasatta vägen kommer att leda till. Jag får verkligen säga, att när läget är sådant, att man, medan man talar om, att inhiberandet av avsättningen till fonden är ett provisorium, har på känn, att det kommer att upprepas på samma sätt så långt det är möjligt för att slutligen resultera i ett strykande av det hela — när läget är sådant, imponerar icke i det sammanhanget påståendet, att den ståndpunkten skulle vara en mera ärlig sådan. Det må man ha lov att bestämt utsäga.

Vad är vidare som sker, om man följer Kungl. Maj:ts förslag? Jo, det sker också, att man fullständigt avstår från att pröva, till vilka ändamål medlen i fråga skola användas. Ty när icke avsättning skall ske, när medlen skola utan vidare ingå i den allmänna budgeten, så har man till och med kommit så långt bort från 1913 års ståndpunkt, att man avstår från varje slag av undersökning, till vilka ändamål medlen skola användas. Således, om herr Sandler — vilket jag ändå vill tro — med beklagande konstaterade att vi kommit bort från 1913 års ståndpunkt, så förordade han samtidigt ett steg, som för oss i detta avseende ännu längre bort från denna 1913 års ståndpunkt, enär det steget innebär, att man suspenderar jämväl själva ändamålsprövningen för användningen av medlen i fråga.

Då saken nu ligger så och då jag alltjämt ser de skäl, som 1913 föranledde skapandet av denna fond, ha giltighet, för att statens ekonomiska beroende av dessa medel icke skall på det sätt, som nu sker, årligen ökas och befästas, utan att man åtminstone måste försöka hålla öppen en möjlighet att hindra detta, och då det kan ske, såvitt jag förstår, bättre på den väg utskottet här förordar i sin kläm — utskottets resonemang kan icke heller jag godkänna — än genom ett bifall till propositionen, så instämmer jag i det yrkande, som framställts om bifall till utskottets kläm.

Jag skall emellertid be att få yttra några ord till. I regel resonerar man i denna fråga på det sättet, att vad vi gjort under de senare åren, då vi tagit dessa medel i anspråk, ha vi gjort av nödtvång, och att finansiellt kloka och finansiellt ansvarskännande män icke kunnat välja annat förfaringssätt i det nuvarande ekonomiska läget. Vi ha i ökad omfattning måst bygga vår budget på inkomster av denna art. Det må då vara mig tillåtet att återge ett telegram från Finland om den budgetära ställningen där, vilket häromdagen återgavs i våra tidningar, även i våra högertidningar. Det lyder på följande sätt: »Vid finska nationella framstegspartiets partimöte i Viborg höll finansminister Ryti ett tal om statshushållningen, vari han framhöll, att Finlands ekonomiska ställning nu är så gynnsam, att man inom skäliga gränser och

med iakttagande av försiktighet under de närmaste åren kan skrida till skattebördans lättande. Härvid borde centonalavgifter, mantalsskatten och jordskatterna fullständigt avskaffas, medan i fråga om inkomst- och förmögenhetsskatten nedre gränsen för beskattningsbar inkomst och förmögenhet borde höjas. Vidare borde aktiebolagens beskattning lindras och lättnader beviljas på grund av familjeförhållanden.»

Så ter sig läget hos det folk, som underlåtit att bygga sin ekonomi på en hantering, som man däremot i vårt land anser böra lämpligen och i allt högre grad bidra till statens inkomster och som därigenom får allt mera dominerande betydelse för budgetens upprätthållande. Vår väg är motsatsen till den som lett till nyss återgivna resultat i vårt grannland, det är sistnämnda väg, jag för min del vågar förorda, att vi skola gå och som jag tror, att ett bifall till utskottets kläm i någon mån skulle främja. Jag tillåter mig alltså, herr vice talman, att hemställa om bifall till utskottets kläm men med uteslutande av motiveringen.

Herr Sandler: Herr Ekman sade i början av sitt anförande något om, att det var med tillfredsställelse jag talat om, att man kommit så långt ifrån 1913 års riksdagsbeslut, medan han i slutet av sitt anförande vågade sig på att förutsätta, att det var med beklagande, som jag insett, hur långt man kommit på den orätta vägen. Jag skall överlämna åt herr Ekman själv att bestämma sig för, vilken av dessa uppfattningar han önskar hysa. Jag skall för mitt vidkommande endast fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att den socialdemokratiska regeringen så långt ifrån haft någon önskan att komma rusdrycksmedelsfonden till livs, att den vid framläggandet av förra årets statsverksproposition icke begärde ett enda öre ur denna rusdrycksmedelsfond. Jag tror, att detta är ett faktiskt belägg att hänvisa på, som är viktigare än någon försäkran från min sida om vilken uppfattning jag hyser. Det är, såsom jag tillät mig säga i mitt förra anförande, icke blott av hänsyn till redan i budgeten, som jag för min del anslutit mig till den åskådning, som är framlagd i den kungl. propositionen, utan också därför att jag tror, att det är en bättre taktik att skapa klarhet på detta område än att stanna kvar i den suddighet, i vilken vi skulle komma att befinna oss, därest riksdagen nu återigen beslutar göra en sådan avsättning för att omedelbart taga ett motsvarande belopp i anspråk på inkomstsidan. Jag har den uppfattningen, att det är nödvändigt, att man tar upp till verkligt dryftande hela frågan, hur det skall bli med statens ekonomiska frigörelse från rusdryckshanteringen, och för att skapa klarhet i det hänseendet är efter min tro den enda riktiga utgångspunkten, att man talar om för landet, vad det är som sker i detta stycke.

Man skall inte göra gällande, att det är alldeles sak samma, om man går den ena eller andra vägen. Jag frågar bara: vilken väg är enklare och bekvämare, ifall man anser, att det bör läggas hinder i vägen för att taga medel ur rusdrycksmedelsfonden, antingen att en

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden.
(Forts.)

Ang. avsätt-
ningen till
rusdrycks-
medels-
fonden.
(Forts.)

finansminister eller ett statsutskott säger i motiveringen för en utgift: »Vi skola taga pengarna från rusdrycksfonden och sedan helt enkelt uppföra summan på inkomstsidan», eller att man går till riksdagen och begär, att riksdagen skall antaga ett lagförslag. Jag tror, att ensamt tillsättandet av det sammansatta bevillnings- och lagutskottet bevisar, att det är en större apparat förbunden med att gå den väg, som Kungl. Maj: t här föreslagit.

Huvudsaken synes mig här vara, att man skapar den klarhet över hur läget är, som är erforderlig. Ingen lär väl kunna jäva riktigheten av mitt omdöme i detta avseende, då jag ännu en gång påpekar, att vi ha 12 miljoner i rusdrycksmedelsfonden, och nu vill man, att riksdagen skall besluta att taga i anspråk 24 miljoner. Då säger jag: den där avsättningen är ju en inbillning, och låt oss då medge det och i stället förklara, att vi göra ingen avsättning under det år, som närmast kommer.

Herr Bergman kom ett ögonblick in på frågan hur man skulle göra i stället, ifall man ej toge de här pengarna. Det var ett mycket lätt snuddande vid den frågan. Herr Bergman menade, att det var ganska säkert, att det ej skulle överstiga en finansministers förmåga att skaffa de här pengarna på något annat sätt. Ja, det är ju bra ledsam, att ej denna optimistiska syn har kunnat få göra sig gällande vid tillkomsten av den finansplan, som riksdagen har att behandla. Jag för min del skulle gärna ha sett de där »uppslagen», som herr Bergman finner vara så naturligt, att man skulle kunna åstadkomma. Projektet, att man skulle låna ur fonden, kan jag för min del åtminstone ej finna vara vidare brukbart. Om det skall vara någon mening i att låna ur fonden, så skall det vara fråga om en placering, som t. ex. om man beslutar att placera fondens tillgångar i bostadslån. Då är det någon mening med det. Då blir det så, att fonden kan tillföras räntekomsten, och man kan lösgöra medlen igen, men om man ej menar det, utan menar, att man skulle täcka vanliga statsutgifter, vad är det då egentligen för innebörd i, att man skall låna ur fonden? Varför då ej låna direkt ute på den allmänna marknaden lika bra? Ty om pengarna skola skaffas tillbaka till fonden, då skall man ju få lov att skaffa dem från något annat håll, och jag kan ej se annat än att innebörden därav är, att man helt enkelt får gå ut på lånemarknaden och skaffa medel.

Herr Ekman gav sig ej alls in på kapitlet, varifrån man skulle skaffa de här pengarna. Herr Ekman har emellertid i den motion, som föreligger, yttrat sig en smula om den saken. Där står ingenting annat än att motionärerna medgiva möjligheten av den anmärkningen, att yrkandet hade bort följas av en anvisning om täckning av inkomstbehovet, men en sådan anmärkning har man på förhand undanröjt. Det är nämligen så, enligt motionärernas uppfattning, att först skall riksdagen taga ståndpunkt till den här motionen. Först skall riksdagen bestämma sig för, att det skall ske en avsättning till rusdrycksmedelsfonden, och först sedan inträder förpliktelsen för motionärerna att

skaffa pengar. Det står nämligen så här: den här motionen bör snarast möjligt komma under riksdagens prövning och bifallas, och därest den bifalles »skola medlemmarne i riksdagens nykterhetsgrupp ej undandraga sig att i den omfattning, som av enskilda ledamöter av riksdagen skall rimligen begäras, medverka till en i längden mera sund, hållbar lyckosam lösning av budgetproblemet än det här berörda regeringsförslaget synes dem utgöra». Det är ju nära på, som om det skulle ha stått: »efter måttet av vars och en resurser». Men, mina herrar, då jag läser ett sådant uttalande och finner, att Carl Gustaf Ekman skrivit under den motionen, så måste jag säga, att jag ej känner någon tillräcklig trygghet på grundvalen av ett sådant uttalande. Jag tror det är bäst att skaffa pengarna på det sätt, som Kungl. Maj: t tänkt sig, och jag ber fortfarande att få yrka bifall till den kungl. propositionen.

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelfonden.
(Forts.)

Herr Bergman, Johan: Gentemot den siste ärade talaren ber jag att få säga, att det något förvånar mig, att en socialdemokratisk minister och en socialdemokratisk regering föredragit en sådan här indirekt beskattning i stället för att angripa det stora kapitalet genom en direkt beskattning, som med sin tyngd väsentligen drabbar de stora inkomsterna och förmögenheterna. Det är rätt intressant att se, hur socialdemokratien numera ställer sig till en sådan fråga.

När herr Sandler skulle angripa mitt förslag att såsom en yttersta utväg taga medel ur fonden i form av lån, om ingen annan utväg fanns, så sade den ärade talaren, att man likaväl kunde gå ut på den allmänna lånemarknaden. Ja, det kan man visserligen göra, men nödgas man låna, nog är det väl i alla fall litet trevligare att så att säga få låna inom familjen än att gå ut till främmande och låna.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Ja, min replik kan bli kort.

Jag har ansett och jag anser fortfarande, att när det gäller de här frågornas lösning så är anvisandet av skattekällan en förstahandsuppgift för regeringen. Jag vill tillägga, att ibland kan man dock ej lita på regeringen. Jag vill erinra, hurusom i fjol, när vi behandlade frågan om dyrtidstilläggen och om huru beloppen därtill skulle anskaffas, man här i kammaren från regeringshåll lämnade uppgifter därutinnan, som senare visade sig icke duga att bygga på.

Herr Swartz: Herr talman! Det förefaller mig, som om den här diskussionen har svävat litet vitt ut från den utgångspunkt, som ligger till grund för propositionen och det förslag, som har blivit stött från det sammansatta stats- och bevillningsutskottets sida.

Vad är det egentligen fråga om, och vad är utgångspunkten? Det se herrarna i det anförande till statsrådsprotokollet, som av finansministern är hållet. Där framhåller han, huruledes det är nödvändigt att, för att få budgeten att gå ihop, taga ett belopp från rusdrycksfonden. Han säger, att det är nödvändigt med hänsyn till de föreliggande förhållandena, som ej medgiva någon ökning av skattebördan. Därför har han funnit sig vara tvungen tillstyrka, att medel tagas från rusdrycks-

Ang. avsätt-
ningen till
rusdrycks-
medels-
fonden.
(Forts.)

fonden. Detta särskilt som svar på vad herr Bergman nyss anförde. Här ha vi det auktoritativa svaret från regeringens sida, och därom är ju ej vidare mycket att säga.

Vad föreligger nu här för förslag i den vägen? Ja, vi ha i sammansatta stats- och bevillningsutskottet blivit ense mycket snart därom, att det var nödvändigt att vidtaga en sådan åtgärd att taga medel från rusdrycksfonden. Jag vet ej riktigt, huruvida herr Bergman där opponerade sig på ett sådant sätt, som man har anledning antaga, på grund av vad han här i dag anför, men så mycket är säkert, att i så fall var det ej fullt tydligt och klart uttryckt. Men jag är naturligtvis villig medgiva, att det var hans hjärtas mening även då. Emellertid, på alla andra håll var man fullt ense, att man i denna sak borde gå regeringen till mötes, och jag må gärna säga, att man på en hel del håll — jag kan ju räkna mig själv dit — hade den uppfattningen, att det enklaste och mest rakt på sak gående sättet vore att bifalla den kungl. propositionen. Men från åtskilliga andra håll framhölls det, att det vore olämpligt att göra det på det sätt, som av Kungl. Maj:t föreslagits, av de skäl, som här ha blivit tämligen vidlyftigt utvecklade. Man ansåg, att det ej vore lämpligt att i detta sammanhang giva sig in på en väg, som skulle kunna föra till en avveckling förr eller senare av rusdrycksmedelsfonden. Det har ju också, enligt vad jag hört sägas i dag, i någon tidning anförts såsom det enklaste och bästa att taga regeringens förslag därför, att man på det sättet skulle kunna på enklaste och bästa sätt komma ifrån hela rusdryckmedelsfonden för framtiden. Jag förmodar, att det var farhågan för en sådan konsekvens av Kungl. Maj:ts förslag, som låg till grund för det förslag, som har framkommit därom, att man denna gång skulle gå tillväga på samma sätt, som man gjorde för ett par år sedan i ett liknande fall, att man nämligen skulle låta medlen efter förordningens ordalydelse och bestämmelse gå in till rusdrycksfonden, och sedan skulle man taga dem därifrån. Det lider ju intet tvivel, att detta är en omgång, och jag giver herr Sandler alldeles rätt däri, att man därigenom giver det utseendet åt budgeten, att den är 20 miljoner, eller vad det kan bli, högre än vad den eljest skulle bli — naturligtvis lika mycket ökad på inkomstsidan som på utgiftssidan — men i sak betyder det rakt ingenting. Och för min del får jag säga, att då man var mest angelägen om att få själva den reala innebörden i regeringens förslag så säkerställd, som man kunde hoppas genom ett skäligen enhälligt utskottsuttalande, så läto vi våra betänkligheter ur formell synpunkt falla för att hålla fast vid det reala i saken. Vi ha därför såsom ett kompromissförslag gått med på detta yrkande, som nu föreligger från utskottets sida, och som finner sin grund i de motioner, vilka äro avgivna dels i första kammaren, dels i andra kammaren; i första kammaren av herr Oscar Olsson och i andra kammaren av herr Bärge i Katrineholm m. fl., och som inom utskottet fått varma förespråkare. Det är väl ej första gången, som man går in på en kompromiss för att vinna det i saken väsentliga, även om man får giva efter litet på det sätt, varpå man anser det vara lämpligast att komma fram till resultatet.

Jag skulle vidare vilja säga, att om man här anmärker på, att man på detta sätt tar medel i anspråk, som ännu icke flutit in i fonden, så må det ju vara riktigt. Efter en beräkning som vi fått skulle ju fondens disponibla behållning vid halvårets slut vara något över 12 miljoner, och enligt finansministerns tanke skulle det belopp som skulle tas ur fonden kunna gå till något över 20 miljoner. Det är sålunda alldeles klart, att de 12 miljonerna ej räcka, men det har ej varit meningen från utskottets sida att göra någon reell ändring i det förslag, som föreligger från Kungl. Maj:ts sida, och enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle helt naturligt de medel, som under nästa budgetår eljest skulle influtit i rusdrycksmedelsfonden, ha fått användas för dessa budgetära ändamål. Det är naturligtvis därför också klart, att man med utskottets förslag avser, att de medel, som inflyta under nästa år, skola via rusdrycksmedelsfonden tillföras budgeten. Det är, som sagt, en omväg, men i sak är det precis detsamma.

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden.
(Forts.)

Vad beträffar det yrkande, som herr Bergman gjort och som här vunnit anslutning från herr Ekmans sida, så förvånar det mig naturligtvis ej alls. Det låter ju mycket bra det där yrkandet om bifall till utskottets förslag i den mån, som detta innefattas i klämman, men så kommer det lilla tillägget om strykande av motiveringen. Jag förmodar, att det ej har undgått någon och allra minst dessa herrar, att om man gör på det sättet, så kommer man till ett alldeles motsatt resultat mot vad utskottet vill nå, och då skulle man möjligen i någon mån kunna tala om »knepe». Emellertid är det ju tydligt, att skulle här på något sätt och vis den frågan komma upp, att man skall bifalla utskottets förslag med strykande av motiveringen, så är jag alldeles övertygad om, att de, som vilja vara med om utskottets förslag i realiteten, finna sig vara nödsakade att gå på Kungl. Maj:ts proposition. Då jag i alla händelser nu vill yrka bifall till utskottets förslag, med motiveringen naturligtvis, så sker detta i främsta rummet därför, att det är en kompromiss ingången med parter, som ej här äro tillstädes och som ej kunna gå in på något annat än att hålla på denna kompromiss, och vidare med hänsyn till den möjliga utgång, som under sådana förhållanden ärendet skulle kunna få i andra kammaren. Jag finner det vara det försiktigaste och för alla parter, som i sak vilja bifall till den framställning, som finansministern gjort, och som vunnit stöd från utskottets sida, säkrast att bifalla utskottets förslag sådant det här föreligger. Jag ber att få yrka bifall till detta.

Herr statsrådet **Beskow**: Herr talman! Så vitt jag kan finna, ha alla de synpunkter, som kunna läggas på den förevarande frågan, här blivit framförda. Under sådana förhållanden torde det vara lämpligt, att jag fattar mig kort.

Ser man denna sak praktiskt, kan jag ej finna annat än att det torde vara likgiltigt, huruvida Kungl. Maj:ts förslag eller utskottets förslag, givetvis med tillhörande motivering, vinner kammarens bifall. Ser man saken däremot mera formellt kan jag ej neka till, att jag

Ang. avsätt-
ningen till
rusdrycks-
medels-
fonden.
(Forts.)

finner de synpunkter, som här av herr Sandler framförts, väga synnerligen tungt. Man får en lösning, som är bokföringsmässigt sett riktigare och även budgettekniskt sett riktigare samt över huvud taget enklare. Vill man ha en i formellt avseende helt riktig lösning, då skall man där- emot förfara så, som herr Bergman föreslagit, men jag vill ej under- låta att påpeka, att man i så fall rycker bort grunden för hela den bud- get, som Kungl. Maj: t framlagt. Här säges nämligen i statsverkspro- positionen: »Genom denna åtgärd» — vi veta ju alla, vad det är för en åtgärd, som det syftas på — »erhålles balans i budgeten utan skärp- ning av skattetrycket.» Alltså: herr Bergmans lösning är formellt rik- tigt men praktiskt taget utförbar.

Herr Olsson, Oscar: Av herr statsrådets och chefen för finans- departementet yttrande finner jag anledning att säga bara två ord.

Först vill jag då fastslå, att herr statsrådet och chefen för finans- departementet ansåg, att det från saklig synpunkt är likgiltigt, vilken väg kammaren går, antingen den tar utskottets förslag eller regeringens. Det vore dock det viktigaste, att den sakliga sidan av frågan bleve till- godosedd.

För det andra vill jag säga, att då jag motionerade tillsammans med andra om detta tillvägagångssätt, som utskottet förordad, så ut- gick jag från, att då en motionär yrkar avslag på en kungl. proposition och det gäller en stor inkomstpost, så är motionären skyldig att taga hänsyn till den frågan, varifrån pengarna skola tagas, och ifrån den syn- punkten gick jag en helt annan väg än den herr Bergman vill angiva. Jag gav den anvisning, som det var möjligt att giva, under det att jag dock ansåg, att skulle även tillfälligtvis grunderna för 1913 års riksdagsbeslut rubbas, så borde en utredning först äga rum. Jag har således aldrig tänkt, som herr Sandler var inne på, att man här skulle försöka undandölja för svenska folket vad det var fråga om. Jag anser liksom han, att en utredning behöves, men jag anser, att den undersökningen bör komma först, innan man gör ens en tillfällig rubbning av den för- ordning, som det här är fråga om.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ljunggren: Med anledning av vad herr Olsson här yttrade vill jag fästa uppmärksamheten på, att denna fråga nu har före- kommit ganska många år inom riksdagen. Det är rätt många år sedan den dåvarande högerregeringen första gången kom fram med detta förslag. Då hette det, att det var ett provisorium. Sedan fingo vi en annan regering, en vänsterregering. Då upprepades förslaget. Det var fortfarande fråga om ett provisorium. Och nu slutligen har man kom- mit därhän, att man »provisoriskt» vill slopa hela författningen.

Jag förstår mycket väl den synpunkt, som herr finansministern anlägger på saken. Det gäller att skaffa ett visst belopp, som behöves för budgeten, och finansministern säger bara till riksdagen: pengarna behövas, och det är fråga om, varifrån vi skola taga dem. Men, mina

herrar, vad jag förgäves har väntat på i den här debatten, särskilt i det inlägg som herr Sandler gjorde, det är på ett besvarande av spörsmålet, på vad sätt det skall bli möjligt för riksdagen att komma tillbaka till de normala förhållanden, som man här har talat om. Det synes mig, att den uppgift, som herr Sandler tydligen ville lägga på enskilda riksdagsledamöter, väl i främsta rummet tillkommer den regering, som lägger fram förslaget för riksdagen. Jag kan väl förstå, att regeringar, som stå på den ståndpunkten, att det nuvarande tillståndet i avseende å rusdryckshanteringen är det normala och att det fortfarande skall bestå — och den synpunkten kom ju till uttryck i den tidningsartikel, som herr Björkman här refererade till — icke hysa några betänkligheter och förstår även att den nuvarande finansministern och andra, som tänka lika med honom i den frågan, tycka, att det är alldeles utmärkt. Bara pengarna kunna skaffas av riksdagen, så lämnar man alla andra synpunkter ur räkningen. Men när jag nu hör, att även herr Sandler är inne på precis samma tankegång, så får jag säga, att min förvåning blir ganska stor. Ifall vi ginge den väg, som herr Sandler rekommenderat, att för ett år, »för denna gång» — det var hans egna ord — suspendera förordningen, så skulle jag vilja ställa den frågan till herr Sandler: menar herr Sandler, att vi vid nästa års riksdag skola göra på samma sätt, eller tror herr Sandler, att när vi komma till nästa års riksdag, då har den finansiella ställningen ändrats på det sätt, att regeringen då kommer och säger: »Nu, mina herrar, nu behöves ej detta provisorium längre. Nu skola vi börja tillämpa 1913 års författning.» Det hade verkligen varit önskligt att, innan man på det sättet, som man här gör, smått ironiserar över vad riksdagens nykterhetsgrupp uttalat i sin motion, verkligen själv presterat något som helst intresse för att få en lösning av denna fråga.

Herr Swartz sade nu det, att om motiveringen i det föreliggande förslaget strökes, så skulle vad man velat vinna ej vinnas. Jag för min del kan ej förstå saken på annat sätt, än att om motiveringen strykes, så står frågan varifrån pengarna skola tagas, fortfarande öppen. Och visar det sig vid budgetens uppgörande, att det ej finnes något annat sätt att komma fram, så förmodar jag, att förslag kommer från det utskott, som det vederbör, eller från regeringen. Vad man här inbjuder riksdagen till, så vitt jag förstår, det är således, att riksdagens kamrar skola, utan en saklig prövning av budgetens ställning, när anslag ha beviljats och när alla frågor ha behandlats, redan på detta stadium taga ställning till denna sak och säga till Kungl. Maj: t: »Ni får gärna taga dessa pengar.»

Jag har velat göra dessa reflektioner med anledning av vad som förekommit i debatten, och jag hoppas, att vi någon gång skola kunna få en regering, som besjålas av den uppfattningen, att när statsmakterna dock 1913 gått in för en bestämd princip på detta område, som är av betydelse för den framtida nykterhetslagstiftningen, så skall regeringen visa den lojaliteten mot detta beslut, att den verkligen försöker att finna utvägar att komma ifrån dessa provisorier, så att lagen kan komma att

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden.
(Forts.)

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden. (Forts.)

tillämpas, och detta alldeles oavsett vilken uppfattning regeringens ledamöter kunna ha i nykterhetspolitiskt avseende.

Herr **Sandler:** Ja, jag ber kammaren om ursäkt för att jag tar ordet ännu en gång.

Herr Ljunggren måste ha varit ute under mitt förra anförande. Eljest skulle han väl ej ha behövt begära en förnyad upplysning i det hänseende han talade om. Jag tror ej, att jag behöver avgiva någon försäkran angående intresset för rusdrycksmedelsfonden. Det faktum, som jag har påpekat en gång förut, talar tydligare än varje försäkran från min sida, och detta faktum är, att trots budgetsårigheterna föregående år framlade den dåvarande socialdemokratiska regeringen ett budgetförslag, som ej tog ett enda öre från rusdrycksmedelsfonden.

Sedan vill jag säga, att jag har ej lagt på enskilda ledamöters av riksdagen axlar något krav på att prestera en utredning om hur det för framtiden skall bli med avseende å statens förhållande till rusdrycksinkomsterna. Vad jag däremot — i, som jag tror, ganska modesta ordalag för övrigt — vågat antyda, är lämpligheten därav, att herrar motionärer, då de underkänna en av Kungl. Maj:t framlagd finansplan till den grad, att de ur densamma vilja taga bort 20 miljoner kronor, måtte giva någon anvisning om, varifrån de medlen skola tagas. Jag tror ej, att det är så riktigt nyttigt, om den praxis vinner hävd, att man bara helt lugnt litar på, att man skall komma i minoritet, så att man ej behöver giva någon anvisning. Då kan man ju helt lugnt föra det resonemang, som man fört i denna motion: »Först skall riksdagen taga ställning till vår motion, och först om denna blir bifallen, inträder för oss skyldigheten att tala om, varifrån medlen skola tagas». Jag tror, att det är klokast, om vi gå ut från det betraktelsesättet, att om man vill taga bort från budgeten ett antal miljoner, som behövas där, så bör man också tala om, hur man tänker sig att skaffa ersättning, och om herr Ljunggren hoppas att få en regering, som är av den beskaffenheten, att den kan infria de förväntningar, som motionärerna i denna motion ha givit uttryck åt, så tror jag, att herr Ljunggren också bör tänka sig, att det blir en regering, som skaffar dessa pengar. Ty annars lär det icke gå.

Herr **Swartz:** Jag vill endast med anledning av, att herr Ljunggren nyss sade, att man kunde vänta med att fatta beslut i den här saken, till dess statsregleringen skall göras upp, bestämt säga ifrån, att det sannerligen ej går att vänta, när det gäller ett belopp av 20 miljoner kronor, eller vad det kan bli fråga om, med att bestämma, varifrån medlen skola tagas, till den tid, då kanske jag, kanske herr Ljunggren, kanske en 10—20 andra äro i kammaren närvarande, men annars inga. Det lär dock vara nödvändigt att litet tänka sig före och hava grunderna klara för sig för budgetens uppgörande och ej försöka att få klarhet först, när det ögonblicket kommer.

Herr **Ljunggren**: Bara ett ord! Jag vill gentemot herr Sandler säga, att om jag ej minnes fel, är det inte så värst länge sedan den regering, som han tillhörde, ej kunde anvisa teckning av ett ungefär lika stort belopp, utan bevillningsutskottet fick göra ett ingripande som egentligen bort tillkomma Kungl. Maj: t.

Ang. avsättningen till rusdrycksmedelsfonden.
(Forts.)

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr förste vice talmannen, att i avseende å det under behandling varande utlåtandet förekommit följande yrkanden: 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att utskottets hemställan skulle bifallas med uteslutande av motiveringen; samt 3:o) att kammaren skulle bifalla Kungl. Maj: ts i ämnet gjorda framställning.

Därefter gjordes propositioner enligt berörda yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 32, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående vissa inrikes postavgifter.

Ang. vissa inrikes postavgifter.

I detta betänkande hade utskottet i anslutning till vad däri anförts hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj: ts förevärande proposition nr 122, besluta, att de av riksdagen för tiden till 1923 års utgång beslutade postavgifterna skulle äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1924, dock att de stadgade avgifterna för postabonnemang å tidning icke skulle tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1925, som verkställdes under år 1924.

Herr **Pers**: Herr talman! De nuvarande postavgifterna äro en kvarleva från kristiden, och utskottet föreslår, att avgifterna skola äga fortsatt tillämpning ännu ett år. Emellertid väntar allmänheten, att postavgifterna skola sänkas, och på sina håll väntar man detta med en viss säkerhet.

För tidningarna ställer det sig emellertid helt annorlunda. Det refereras här i utskottets yttrande, att med de nuvarande avgiftsbeloppen inkomsterna av bestyret med de postabonnerade tidningarna uppgå till ett belopp, som är mellan 7 och 8 miljoner kronor lägre än utgifterna för samma verksamhetsgren, d. v. s. tidningsdistributionen skulle försaka staten en årlig förlust på 7 å 8 miljoner kronor. Utskottet trycker också på denna sak, då det säger, att utskottet förutsätter, att den anmärkningsvärda brist, som ifrågavarande verksamhetsgren på sätt nyss nämnts uppvisar, vid utredningen särskilt beaktas. Detta betyder alltså en utsikt för tidningarna att få sina postavgifter förhöjda. Det framgår också, att generalpoststyrelsen har en undersökning i gång angående dessa saker och att en utredning förestår. Det är nu icke så synnerligt lång tid för denna utredning, och den undersökning, som är i gång, vet man ingenting vidare om.

*Ang. vissa
inrikes post-
avgifter.
(Forts.)*

Jag har egentligen begärt ordet för att uttala önskvärdheten av att tidningarna få deltaga i denna utredning och undersökning på ett tidigt stadium, ty det kan inträffa, att utredningen göres på ett sådant sätt, att den icke visar sig stå inför den kritik, som reses emot densamma. Vi hava ett ganska belysande exempel på detta. Kungl Maj:t igångsatte en utredning angående åstadkommande av en lag om tidnings titel, som tidningarna icke fingo taga någon befattning med, förrän den var färdig. Mot detta lagförslag restes en sådan kritik, att regeringen icke ansett sig kunna komma fram därmed. Det vore önskvärt att något liknande nu icke upprepades.

Emellertid vill jag säga, att de grunder för avgifterna för tidningsdistribution, som fastställdes för 20 år sedan, behöva en revision. Det har inträtt helt andra förhållanden nu än då, så att det behövs nog, att detta överses. Men därvid böra tidningarna få vara med, så att man kan få göra de synpunkter gällande, som från pressens sida äro nödvändiga.

Emellertid är det även en annan sak. Förutom vad som kan belysas från huvudstadspressens håll, får man vid denna utredning icke förglömma de särskilda förhållanden, under vilka landsortspressen arbetar. Det är ju så, att de stora tidningarna här i huvudstaden i regel arbeta på hela landet. Detta gör, att kringvändandet av huvudstadstidningarna i vårt stora land ställer sig helt annorlunda i kostnadsavseende än för landsortstidningarna, som vanligen arbeta på lokal rayon och icke hava så stora kostnader.

Jag har emellertid velat framföra detta, därför att tidningarna hava väntat sig, att även de skulle få gå tillbaka till de gamla avgifterna. Dessa blevo under kristiden fördubblade. Men när det icke är utsikt till detta, utan utsikterna ställas på den andra kanten, bör det vara lätt förstäligen, att tidningarna vilja vara med och se till, huru utredningen lägges samt att icke alltför tunga — kanske mördande — avgifter påläggas tidningsdistributionen.

Jag har icke något särskilt yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upptagande av ämnet räkning å fortsättningskolornas läsordning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Om stats-
tjänstemäns
rätt till löne-
förmåner vid
sjukledighet.*

Föredrogs ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 11, i anledning av väckt motion angående utredning i fråga om skyldighet för statstjänstemän att vid tjänstledighet på grund av läkarintyg avstå löneförmåner m. m.

I en inom första kammaren väckt och till första kammarens första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 17, hade herr *Edward Larson* hemställt, att lönevillkoren för statstjänstemännen måtte så ändras, att en tjänsteman, som begärt och erhållit tjänstledighet på läkarintyg, men likväl visade sig utföra privat arbete i avsevärd omfattning utom tjänsten, måtte av den myndighet, som ägde bestämma om ledigheten, förpliktas antingen återgå i tjänst eller att trots det utav honom i dylikt fall åberopade sjukbetyg avstå alla med tjänsten förenade löneförmåner.

*Om stats-
tjänstemäns
rätt till löne-
förmåner vid
sjukledighet.
(Forts.)*

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Herr **Ekman, Carl Gustaf**: Jag ber att med anledning av den föreliggande motionen och det därtill knutna utskottsbetänkandet få säga några ord.

Det är ju så, att om man utan vidare godtar utskottets betänkande, kommer man till det resultatet, att någon ändring eller jämkning i de bestämmelser, som i detta avseende gälla, icke är önskvärd. Jag tror emellertid, att man på många håll med skäl hyser den uppfattningen, att en viss jämkning i dessa bestämmelser verkligen är önskvärd.

Emellertid: denna fråga kommer säkert upp — den måste komma upp, kan man säga — i sammanhang med det utredningsarbete, som utföres av den kommitté, som har i uppdrag att utarbeta en för män och kvinnor gemensam löneplan, då ju en allmän granskning av bestämmelser jämväl av denna art blir erforderlig. Jag tror också, att från kommitténs sida kommer att framläggas förslag till ändring i hittörande bestämmelser.

Om man nu utan vidare godtar detta utskottets yttrande, skulle man möjligen kunna säga, att riksdagen därigenom på förhand avvisat en förändring i det avseende, motionärerna hemställt. Under sådant förhållande skulle det kanske vara mest konsekvent av mig att yrka ogillande av viss del av utskottets motivering. Jag skall inte göra detta men i stället vill jag förutsätta, att man icke lägger in i utskottets yttrande ett sådant ovillkorligt godkännande av nuvarande förhållanden och de hittillsvarande bestämmelserna i förevarande avseende.

Jag har, herr talman, icke något särskilt yrkande att framställa.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 12, i anledning av väckt motion om skrivelse till Konungen angående statens övertagande av vissa småskoleseminarier, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att riksdagsman *Knut A. Tengdahl* lider av rhiano-pharyngo-tracheo-bronchitis och att han till följd härav tills vidare är oförmögen deltaga i riksdagsarbetet, intygas.

Äppelviken 27/4 23.

Reinhold Naclér,
leg. läk.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2,14 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 1 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Herr **talmannen** yttrade: Jag får meddela kammaren, att riksdagens talmän från Hennes Majestät Drottningen mottagit ett telegram, i vilket Hennes Majestät anmodar talmännen att till riksdagen framföra hennes hjärtevarma tacksägelse för de uttryck av deltagande, som från riksdagens sida kommit henne till del med anledning av hennes fru moders frånfälle.

Justerades protokollen för den 25 och den 27 nästlidne april.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden och memorial nr 77—79, bevillningsutskottets betänkanden nr 16, 33 och 34 samt andra lagutskottets utlåtande nr 13.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta att på torsdagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden först uppföra andra lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstidens begränsning, dels ock i ämnet väckta motioner.

Denna hemställan bifölls.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 3,36 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
